

Na Faarongoa Diana Bae 'Ana Kekeda Laa Sa Maak

Sa Maak nao lau ta waa 'ana waa kwairooi baki sa Disas 'ua guu 'i nao, sui boroi 'ana ni nia waa rao kwaimani mai fainia sa Bita (1 Bita 5:13). Doo nai ne adea nia ka saitoma diana 'ana Faarongoa Diana nee siana sa Bita 'ua guu. Aia, sa Maak nia kedaa buka nee fua toaa ne kera too lao fera 'i Rom, ne kera nao lau toaa Diu ki.

Buka nee 'e bae suli birangana sa Disas fainia toolangaidoo laa nia ki. Sa Maak, nia unu suli doo kwaibalatana baki sa Disas fulida ki. Ma na doo kwaibalatana nai ki da faatainia sa Disas nia ilida 'ana rigitaa God, ma daka faatainia lau guu sa Disas na 'Alakwa nia God 'e lea mai uri faamauri lana toae ki sui guu lao fera ne 'i saegano. Doo kwaibalatana nai ki sa Disas fulia 'ana rigitaa God, tai doo ai da susuia sui gu kau na kau na mae lana sa Disas fainia tatae lana fasi maea. Ka 'uri nai boroi 'ana, toaa Diu ki kera manata toi 'ua gwada lelea na Kraes 'e dao mai, nia kai taga 'ana 'initoaa 'i Rom faasi kera ma kai 'inito fuada ka lelea firi naa. Na Faarisii fainia Sadiusii ki, ma toa gwaungai Diu ki lau guu, kera susubutainia sa Disas suli nao kera si doori faamamane lana ne God fale nia mai.

Sa Maak nia kedaa na Faarongoa Diana nee otofana si kada toa gwaungai 'i Rom ki da dau 'ana faanonifii lana toaa faamamane ki. 'Uri nai sa Maak, nia ka dooria lau guu bae fifii lae fua tii gwana ne kai teemainia kekeda laa nee suli si Faarongoa Diana nee. Uri wane nai ka dau ngasi

'ana faamamane lana nia 'ana rigitaa sa Disas fua gura lana toaa matai ki, faatofatoo lana toaa anoedoo ta'aa ki faagwauoe kera ki, ma fua siitasa lae 'ana maea. Sa Maak, ka dooria lau guu kai faatainia siada malutana mauria falu, ne nia na mauria 'ana fiitooa ma ka nao si walude lau.

Na 'Inifuui Ununue Ki Laona Buka Nee:

Kada sui fatai sa Disas kafi safalia raa nia 1:1-13

Kada sa Disas ilia raa nia 'i Galilii 1:14–9:50

Kada sa Disas faasia 'i Galilii ka lea naa uri 'i Durusalem 10:1-52

Wiiki 'isi nia sa Disas 'i Durusalem 11:1–13:37

Kada sa Disas 'e mae 14:1–15:47

Kada sa Disas 'e tatae lau faasia maea 16:1-20

Sa Dion saea toae ki kera daka ade akau maasia dao lana Kraes

(Matiu 3:1-12; Luk 3:1-18; Dion 1:19-28)

¹ Na Faarongoa Diana nee sulia sa Disas Kraes na 'Alakwa God, na safali lana mai 'e 'urii:

² Nia safali mai mala bae sa 'Aesaea na brofet nia kedaa mai si baea God 'e saea fua Kraes* ma ka bae 'urii,

“Nau kwai odua kau waa ni ngali baea nau kai lea kau 'i nao 'ani 'oe, uri nia dao ka ade akau 'ana toae ki fuamu.

³ Tii waa nia 'ai laona fera kwasi fuana toae ki.

Nia ka bae 'urii, 'Na Aofia nia kai dao mai!

Molu 'olosia taale ki fuana!' ” ✧

⁴⁻⁶ 'Uri nai guu, sa Dion nia ka dao naa laona fera kwasi nai. Nia 'e ofi gwana 'ana maku da saungainia 'ana ifuna kamel, ka kania gwana straf

* **1:2** Kraes na satae doo da 'ailia 'ana waa God filia ka lea mai uri faamauri lana toaa God ki. ✧ **1:3** Malakai 3:1; 'Aesaea 40:3

'ana 'ungana buluka, ka 'ania gwana siko ki ma na wewedua kwasi ki.†

Ma nia ka faasiuabua toae ki, ka bae 'urii fuada, “Molu bulasi manataa, molu ka siuabu uria God ka manata lukea abulo ta'aa laa kamolu ki.” Ma toaa 'oro 'asia naa daka lea mai uri rongo lana bae lana sa Dion. Toaa nai ki kera lea mai faasia bali lolofaa 'i Diudia, ma faasia maefera baita 'i Durusalem. Kera ka faarongo folaa 'ana abulo ta'aa laa kera ki, ma nia ka faasiuabu kera lao kafo 'i Diodan.

⁷ Ma sa Dion ka bae lau gu 'urii fuana toaa nai ki, “Tii waa nia kai dao mai buriku, ne nia 'e tetede tasa ka talu nau fatai, ma nau boroi ka nao kwasi bobola fainia uri ku 'agwaoro ku lukea sadol nia.

⁸ Tasi doo lau guu, nau ku faasiuabu kamolu gwaku 'ana kafo, ma sui waa nai mone nia kai faasiuabu kamolu 'ana Anoedoo Abu 'ua guu.”

*Sa Dion 'e faasiuabua sa Disas
(Matiu 3:13–4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)*

⁹ Nao si tau lau guu buri doo nai ki, sa Disas 'e too mai 'i Naasaret lao bali lolofaa 'i Galilii lea mai ka dao naa. Ma sa Dion ka faasiuabu nia naa lao kafo nai 'i Diodan.

¹⁰ Ma si kada sa Disas nia tatae mai fasi lao kafo, nia lio 'alaa ka suana salo loo nia 'ifi. Ma na Anoedoo Abu ka koso mai mala 'ana fa bole ka dau na faafi sa Disas.

¹¹ Ma tii si lingee doo 'e talo mai fasi 'i salo ka bae 'urii, “Oe 'alakwa nau naa ne 'oe tii fa wela

† **1:4-6** Na ofi ma na fanga 'uri nai ki gwana ne, nia walude uri dao lae toi laona fera kwasi nai. Sa 'Ilaeja na brofet mai 'i nao 'e ofi 'uri nai lau gu. 2 King ki 1:8; Matiu 17:11-13.

'autania nau ne ku liosau 'ani 'oe. Manata laku 'e ele 'asia naa suli 'oe.”

¹² Ma 'ali'ali 'ua guu buri sa Disas nia siuabu, na Anoedoo Abu ka talai naa sa Disas uri lao fera kwasi nai.

¹³ Ma nia ka too 'i seeri suli faitaafuli fa dani, ma sa Saetan ka ilitona. Na doo kwasi da too 'ana fai'ae ki, kera ni lau guu 'i seeri, ma sui boroi 'ana 'ensel ki kera lea mai daka 'adomi nia.

*Sa Disas, nia filia fai waa kwairooi nia ki
(Matiu 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)*

¹⁴ 'I burina kera daua naa sa Dion uri alu lana laona lookafo, sa Disas ka oli na mai lao bali lolofaa nai 'i Galilii, ma nia ka faarongo talo naa sulia na faarongoa diana God.

¹⁵ Ma nia ka bae 'urii, “Nia dao naa 'ana si kada bae kera bae mai sulia ne. 'Initoaa God 'e nii karangi na siana toae ki. Molu bulasi manataa fasi abulo ta'aa laa kamolu ki, molu ka faamamanea na faarongoa diana nee.”

¹⁶ Kada sa Disas 'e 'iia 'osi 'i Galilii, nia ka suana sa Saemon fainia toolana sa 'Andru. Keerua roo waa ni dee lae ki. Keeru daru dee 'adarua 'ana furai keeru laona 'osi nai.

¹⁷ Ma sa Disas ka bae 'urii fuadaru, “Muru lea mai fai nau uri nau ku toolangainia dee lae siamuru, uri muru ka deea mai wane ki fuaku.”

¹⁸ Ma kada nai 'ua guu, keeru ka faasia furai keeru nai ka tio na 'i seeri, daru ka lea na 'adaru fainia.

¹⁹ Sui, sa Disas nia taa lea tu'uu lau gu kau, ka suana lau guu sa Demes fainia sa Dion, roo 'alakwa sa Sebedii ki. Keeru too gwadaru laona kaa baru nai, ma daru ka roo 'adaru 'ana kaura lana furai keerua. ²⁰ Ma si kada sa Disas 'e

suadaru, nia ka 'aili keeru lau guu. Keeru daru ka faasia maa keeru sa Sebedii lao gwa baru nai fainia na toa ni rao ki, ma ni keeru daru ka lea na 'adaru fai sa Disas.

*Sa Disas too 'ana rigitaa fua tari lana anoedoo ta'aa ki
(Luk 4:31-37)*

²¹ Sa Disas fainia waa kwairooi nia ki, kera dao 'ana maefera 'i Kabaneam. Ma dao 'afa dani Sabati nai, sa Disas nia ka lea naa laona beu ni ofu laa nai, ka toolangaidoo naa fua toaa 'oro 'i seeri ki.

²² Si kada kera rongoa doo nai ki nia bae sulia lelea ka sui, kera daka kwele 'asia naa 'ana toolangaidoo laa nia, suli kera da saitomana sa Disas nia toolangaidoo fainia rigitaa God. Nao si 'uria lau toa saitoma doo kera ki 'ana taki sa Mosis, ne da toolangaidoo gwada fainia saitoma doo lana wane ma rigitaa kera 'i tala 'ada.

²³ Ma si kada nai, tii waa nai anoedoo ta'aa burosia, 'e nii lau gu lao beu ni ofu laa nai. Ma waa nai ka akwa baita ka bae 'urii,

²⁴ “Disas 'ae! 'Oe na waa 'i Naasaret! Tee ne 'oi ilia 'ameli nee wala? Alamia 'oe dooria naa faafunui lameli lae 'oto nee! Nau ku saitomamu gwaku, 'oe na Waa Abu God ne!”

²⁵ Sa Disas ka ngatafia na anoedoo ta'aa nai ka 'urii, “Oe taaro 'amu wala, 'o ruu mai maa fasi sa wala nena!”

²⁶ Ma na anoedoo ta'aa nai ka ilia sa wala nai ka akwa baita, ka lelebe baita, sui na anoedoo ta'aa nai ka lea na fasi sa wala nai.

²⁷ Ma toaa nai da koni 'i seeri ki, daka kwele 'asia naa, daka ledi kera kwailiu daka 'urii, “Rowane 'ae, ma tee naa ne 'urii? Ma toolangaidoo laa falu 'ana nee! Sa wala nee nia bae fainia rigitaa totoo

'ana! Tee ne nia odua anoedoo ta'aa ki, ma daka roo gu suli bae lana nee!"

²⁸ 'I seeri guu, 'ali'ali faarongo lae suli sa Disas ka talo naa laona bali lolofaa nai 'i Galilii.

*Sa Disas, nia guraa toaa matai 'oro
(Matiu 8:14-17; Luk 4:38-41)*

²⁹ Si kada sa Disas fainia sa Demes ma sa Dion, kera faasia beu ni ofu laa nai, kera daka lea 'i luma kera sa Saemon fainia sa 'Andru.

³⁰ Kada sa Disas 'e dao naa 'i luma nai, kera daka faarongo nia, ne 'initai fungo sa Saemon nia 'e matai 'ana 'a'ako lae, ka tio gwana 'i luma.

³¹ Sa Disas lea ka dao siana 'initai nai ka dau 'i 'abana, ka tataea. Ma na 'a'ako laa nai ka sui na faasia, ma 'initai nai lea ka rao fanga na 'ana fuada.

³² Ma dao kada sato 'e suu naa 'i saulafia 'afa dani nai, 'ana sui lana fa dani sabat, toaa nai ki daka ngalia mai toaa 'oro da matai ki, ma toaa 'oro anoedoo ta'aa ki ruufida ki ma daka lea na mai siana sa Disas.

³³ Ma toaa nai 'ana maefera nai daka koni tiifau na mai maana luma nai.

³⁴ Ma sa Disas ka guraa toaa 'oro matai nai fasi mataia 'e'ete 'oro kera ki sui gwana. Ma nia ka taria lau guu anoedoo ta'aa 'oro. Sui nia ka saea fua anoedoo ta'aa nai ki nao dasi bae lau, suli kera saitomana sui naa ne nia 'Alakwa nia God.

*Sa Disas, nia toolangaidoo laona bali lolofaa 'i Galilii
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Sa Disas nia ada 'ua lao 'uubongi rorodoa, ka faasia luma nai nia too ai ka lea naa uria tii si kula banitai nai, ka foa 'ana 'i seeri.

³⁶ Ma sa Saemon fainia waa kwaimani nia ki kera daka nani na uri nia.

³⁷ Ma kada kera dao tona naa, kera daka bae 'urii fuana, “Toae ki sui gwana da nanisi 'oe ne wala.”

³⁸ Sa Disas 'e luu kera ka bae 'ana 'urii, “Kolu lea 'akolu lau uri tai maefera 'e'ete 'ana bali karangi loko ki gwana, uri nau ku toolangaidoo lau, suli si raa ne nau ku lea mai uri ili lana.”

³⁹ 'Uri nai, sa Disas ka lea 'ana maefera ki sui gwana laona bali lolofaa 'i Galilii, ma ka faatalon-gainia bae lana God laona beu ni ofu laa kera ki, ma ka taria anoedoo ta'aa ki faasia toae ki.

Doo kwaibalatana sa Disas fulia ki da konia mai toae ki siana

(Matiu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ 'Uri nai, tii waa furoa nai lau guu ka lea mai siana sa Disas ka booruru 'i 'aena, ka amasia ka 'urii, “Lea sa 'oe ala gwamu faafia, 'oko gura nau fasi uri ku 'akwaa 'aku.”

⁴¹ Sa Disas 'e manatainia 'asia naa sa wala nai, ka fale 'aba kau ka dau tona ka bae 'urii, “Nau ku ala gwaku faafia. Nau ku faa 'akwaa 'oe uri nonimu ka falu 'ana!”

⁴² 'Ana si kada nai 'ua guu, furo bae ka sigi na faasia ma nonina ka maafu tiifau naa.

⁴³ Sa Disas ka bae fifi fua sa wala nai ka 'urii,

⁴⁴ “Nao 'osi faarongoa 'ua ta waa 'ana si doo nai ku ilia fuamu nai. Si doo 'oe ilia 'amu ne, lea kau 'oko faatainia nonimu siana waa ni foa uri ka iroa, ma 'oko faa afuafua ni koo lana talea God fuamu 'i 'abada, 'uri bae taki sa Mosis saea mai fua ili lana. 'I seeri, na waa ni foa ki daka faamamanea ne nonimu 'e maafu naa.” Sa Disas ka odua sa wala nai ka lea 'ua guu 'asi kada nai.

⁴⁵ Ma sui, si kada sa wala nai 'e lea kau, nia ka ununu na 'ana suli si doo nai fuli 'ani nia siana toae ki sui gwana. Ma si ununua nai sa wala nai ka adea toaa 'oro 'asia naa daka lea mai sia sa Disas ma ka kwaisuusi 'ani nia si ruu gu kau lao maefere nai ki. 'Uri nai, nia ka too ki gwana kau 'i sara ma toae ki daka lea gwada kau siana ki.

2

*Sa Disas, 'e too 'ana rigitaa fua manata luke lana abulo ta'aa lae ki
(Matiu 9:1-8; Luk 5:17-26)*

¹ Ma 'i burina ta bara fa dani 'e sui, sa Disas ka oli lau mai uria 'i Kabaneam. Ma kera daka faarongolado ai saea nia too gwana 'i luma nai nia 'ita dao kai too ki ai 'ana maefera nai.

² 'Uri nai, toaa 'oro nai ki kera daka koni lau gu mai siana sa Disas, daka koni lelea lao luma nai ka fungu naa ma 'i maa boroi ka fungu naa lau guu. Ma sa Disas ka faarongo kera naa 'ana bae lana God.

³ Ma si kada nai lau guu, ta fai waa nai ki daka ngalia mai tii waa 'afumae kwaea nai daka dao lau gu fainia.

⁴ Kera daka ilitoi ngali lana kau sa wala nai siana sa Disas ka 'afitai, suli konia baita nai kwaisuusi fuada. 'Uri nai guu, kera lea daka raa 'i fafo lume fainia sa wala nai. Kera daka tafangia tii malekwadaa baita 'i fafona luma nai daka kosolangainia kau fainia doo nai nia tio fafona nai, ka koso kau uri saegano siana sa Disas.

⁵ Ma si kada sa Disas nia lio filoa faamamane laa kera, nia ka bae 'urii fua waa 'afumae kwaea nai,

“Wala 'alakwa nau, nau ku manata lukea abulo ta'aa laa 'oe ki.”

⁶ Ma si kada nai lau guu, tai waa ni toolangaidoo ki 'ana taki, kera da nii lau guu 'i seeri. Ma kera daka manata 'urii,

⁷ “Si doo 'e abu 'asia naa ne sa wala nee saea nai. Na wane gwana 'uri nia, 'e 'afitai ka faorana manata luke lana abulo ta'aa lae ki. God taifilia gu ne kai manata lukea abulo ta'aa lae ki. Nia faabolatainia naa fai God nai!”

⁸ Ma sui, sa Disas ka saitomana 'ali'ali 'ua guu 'ana manata lada nai, nia ka bae 'urii fuada, “E nao si diana fua kamolu ka manata ta'aa 'uri nai suli si doo nai.

⁹ Tee gu ne walude gwana fua sae lana fua sa wala nee? Bae lae 'urii fuana, ‘Abulo ta'aa laa 'oe ki nau ku manata lukea naa,’ ma nao bae lae 'urii fuana, ‘Tatae 'oko ngalia ifitai 'oe, 'oko fali 'oko lea 'amua?’

¹⁰ Nau kwai guraa sa wala nee uri ka faatainia siamololu ne nau 'Alakwa nia Wane, ku too 'ana rigitaa fua manata luke lana abulo ta'aa lae ki seki lao ano nee.”

'Uri nai guu nia ka bae na 'urii fua sa wala nai 'afumae kwaea nai,

¹¹ “Nau ku saea fuamu, 'o tatae 'oko ngalia ifitai 'oe, 'oko lea 'amu 'i luma kamu.”

¹² Ma sa wala nai ka tatae, 'ali'ali ka ngalia ifitai nia, daka suana sui gwada nia lea na 'ana. Ma kera daka kwele 'asia naa, daka sae'inito 'ana God, ma daka bae 'urii, “Doo nao kolu si suai ki 'ua mai ne rowaa!”

*Sa Disas, nia 'ailia sa Lifae
(Matiu 9:9-13; Luk 5:27-32)*

13 Sa Disas ka oli lau ninimana 'osi bae 'i Galilii. Ma toaa 'oro nai ki daka koni lau gu mai siana, ma nia ka safali toolangaidoo siada.

14 Ma si kada nia 'iia kau ninimana 'osi nai, nia ka suana sa Lifae, na 'alakwa sa 'Alfias. Sa Lifae, nia too 'ana 'i seeri lao si beu tu'uu ni foli takisi laa nai, suli nia rao 'i seeri. Ma sa Disas ka bae 'urii fuana, “O lea mai buriku.” Ma sa Lifae ka tatae, ma ka lea na 'ana fainia.

Faarisii ki susubutainia sa Disas fafo fanga kwaimani lae fainia toaa abulo ta'aa ki

15 Ma si kada sa Disas fainia toa kwairooi nia ki da fanga 'i luma sa Lifae, toaa ni koni lana malefo 'ana takisi ki fainia tai toaa abulo ta'aa 'oro ki lau guu, kera da fanga kwaimani 'i seeri fainia. Toaa 'e'ete 'oro ne da kwairooi naa fainia sa Disas 'ana si kada nai.

16 Tai Faarisii* ki ni toolangaidoo lae 'ana taki sa Mosis, kera daka suana naa sa Disas nia fanga kwaimani fainia toa abulo ta'aa nai ki fainia toa ni koni lana malefo 'ana takisi ki. 'Uri nai guu, Faarisii ki daka bae 'urii fua toa kwairooi sa Disas ki, “Nia nao si too fua nia ka fanga kwaimani fainia toaa da abulo ta'aa 'urii ki ne.”

17 Ma kada sa Disas nia rongoa si doo nai, nia ka bae 'urii fuada, “Waa ne too diana gwana doo nao si kwai 'atoi guu 'ana waa ni kwai gurai lae ne. Waa ne matai ne nia kwai 'atoi 'ana waa ni kwai gurai lae uri ka gura nia. Nau nao kwasi lea lau mai uri toaa da 'o'olo naa ne. Toaa abulo ta'aa ki lau 'ana ne nau ku lea mai uri kera.”

* **2:16** Ta fiiwane 'ana Diu ki ne kera manata baita suli roo lae suli taki sa Mosis nia kedaa fainia lau guu toolangaidoo laa kera ki tala'ada.

*Si ledi laa suli abufanga lae
(Matiu 9:14-17; Luk 5:33-39)*

¹⁸ 'Ana tii si kada, tai toa kwairooi sa Dion waa ni faasiuabu fainia toa kwairooi Faarisii ki, kera da too ni abufanga laa 'ada. Ma tai waa daka lea mai daka bae 'urii fua sa Disas, “Toa kwairooi sa Dion ki fainia toa kwairooi Faarisii ki, kera da abufanga 'ada. Nia nao si too fua toa kwairooi 'oe ki ka nao dasi abufanga gu 'urii.”

¹⁹ Ma sa Disas ka luu kera ka 'urii, “Nia nao si walude fua ruana nia ki fungao daka abufanga gwada 'ana si kada ne nia 'e too kwaimani gwana fai kera 'ana lumae, ma kera daka too ni ele lae 'ada fainia.

²⁰ Sui ta, nia kai dao 'ana tii fa sato ne totoo kera kai talaia naa fungao nai faasia ruana nia nai ki ai. Ma 'ana si kada nai kera kai talaia fungao faasi kera ai ne kera kai abufanga. Doo ne adea guu, nia nao si bobola fainia toa kwairooi nau ki kera daka abufanga kada ne nau ku too 'ua gwaku fai kera nee.”

²¹ Sui sa Disas ka bae lau 'urii, “Wane ki 'afitai daka ngalia siina maku falu uri tai lana faafia si malesufua 'ana maku kwali naa. Lelea kera ade 'uri nai, tara si kada kera taufia sii maku falu nai ma ka lugu, nia kai lafu lau gwana fasi malesufua nai. Aia, ma si malesufua nai kai reba ka talua lau fua 'i nao.

²² Ka 'uri nai lau guu, wane ki 'afitai daka ongia waen falu fua laona kufidoo kwali. Lelea kera ade 'uri nai, tara si kada na waen falu nai 'e bila ma ka ngingisula mai, nia kai foga kufidoo kwali nai. Ma na waen nai ka kistai ma na kufidoo nai boroi ka ta'aa naa. Doo ne adea guu, na waen falu daka ongia lau guu laona kufidoo falu.”

Sa Disas too 'ana rigitaa fua 'inito lae faafia na Sabat

(Matiu 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ 'Ana tii fa dani Sabat, sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, kera lea suli taala nai 'e liu laona ola wiiti nai. Kada kera liu laona ola nai, toa kwairooi nia ki kera daka falia fungi wiiti ki daka dau 'ana 'ani lana kau.

²⁴ Ma na Faarisii ki daka liotoi, ma daka bae 'urii fua sa Disas, “Nee wala, ma tee ne adea toa 'oe nee daka ilia si doo 'e abu 'afa dani Sabat nee? Kamolu 'oia naa taki sa Mosis ne, molu ka falia wiiti nee 'ana Sabat nee!”

²⁵⁻²⁶ Ma sa Disas ka luu kera ka 'urii, “Kamolu teemainia Buka Abu, molu ka liotoi gwamolu si doo bae sa Defet nia ilia otofana si kada sa 'Abiata nia foa ni gwau. Sa Defet fainia toa bae kera lea kwaimani bae, kera fiolo 'asia naa, ka nao naa tasi fanga 'ada. Ma nia ka ruu lao beu God, ma waa foa ni gwau bae ka faa mai beret bae abutai lana talea God fuana. Ma sa Defet fainia toa nia nai ki liu daka 'ania. Na taki kolu 'e saea fua taifilia gu waa ni foa ki ne nia mola fua daka 'ania beret nai. Ma sui boro'i ka nao kolu si liotoi gu laona Buka Abu ne God nia ka 'abe kera faafia si doo nai.” ✧

²⁷ Sui sa Disas ka bae lau gu 'urii fuana Faarisii ki, “God nia faa mai fa dani ni momola lae uri ka 'adomia wane. Ka nao nia si faa lau mai fa dani nai uri kulufi lana wane ka laeororo 'i farana.

²⁸ Suli ni nau 'Alakwa nia Wane, nau ku too 'ana rigitaa fua sae lana doo ni ili lana 'ana Sabat.”

3

*Faarisii ki da bae ofu uri saumaeli lana sa Disas
(Matiu 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Tii si kada lau guu, sa Disas nia lea kau lao beu ni ofu laa nai, ma tii waa 'abana mae ka nii lau gu 'i seeri.

² Faarisii ki kera daka nii lau gu 'i seeri, ma kera daka folo gwada uria ade lea sa Disas ka guraa sa wala nai 'afa dani Sabat nai. Lelea sa Disas nia ili 'uri nai naa, kera daka bae lao maana fai 'oi lana taki God sulia fa dani Sabat.

³ Ma sa Disas ka bae 'urii fua waa 'abana mae nai, "Tatae, lea mai 'oko uu 'i seeki maana toaa nee tiifau."

⁴ Sui sa Disas ka ledia Faarisii ki ka 'urii, "Tee ne taki kolu 'e faolomainia fua kolu ka ilia 'afa dani Sabat? Fua ili lana doo diane ki, ma nao ili lana doo ta'aa ki? Fua faamauri lana wane, ma nao saumaeli lana wane?"

Ma sui kera ka nao dasi saea guu tasi doo.

⁵ Sa Disas ka lio rakesasu fuada kwailiu ma manata lana ka 'asia siada, sulii lioda 'e sadi ka nao dasi manatainia guu waa 'abana mae nai. Sui, nia ka bae 'urii fua sa wala nai, "Tagaa kau 'abamu." Ma nia ka tagaa 'abana, ma 'i seeri na 'abana ka diana lau gwana.

⁶ 'Uri nai guu Faarisii ki kera daka ruu kau 'i maa, ma daka bae ofu na fainia toa sa Herod* ki, ma kera daka manata naa uri tasi ade laa tee ne kera kai ilia uri saumaeli lana sa Disas.

Toaa 'oro da lea mai siana sa Disas

⁷⁻⁸ Sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, kera faasia konia nai, daka lea na kau uria maana 'osi 'i Galilii.

* **3:6** Fikui wane sa Herod: Nia tai toa Diu ki ne kera dooria sa Herod fainia wane nia kera kai baita fuada.

Ma na toaa 'oro nai ki daka lea lau guu 'i burida. Toaa nai da lea ki mai fasi bali lolofaa 'i Galilii fainia 'i Diudia ma 'Idumea, ma bali lolofaa 'i tae lana sato 'ana bali loo mai 'ana kafo 'i Diodan. Ma ta bali kera daka lea mai fasi maefera baita 'i Durusalem. Ta bali lau guu daka lea mai fasi maefere ki karangia fakali 'i Taea fainia maefera baita 'i Saedon. Na toaa 'oro nai, da lea mai siana sa Disas, suli kera da rongoa mai doo baita 'oro ne nia ilia ki.

⁹ Na konia nai ka baita 'asia naa, lelea sa Disas ka saea naa fuana toa kwairooi nia ki uri daka ade akau 'ana ta kaa baru fuana, uri konia nai ka nao si bebesi nia 'asia naa.

¹⁰ Nia 'e guraa sui na mai toaa 'oro ki. Doo ne adea guu, toaa 'oro matai nai daka suumai kera mai siana uri daka samo toi nonina uri kera daka 'akwaa.

¹¹ Ma toaa ne anoedoo ta'aa ki burosi kera ki, lelea kera suana boroi kau sa Disas, kera daka 'asi kera daka booruru na 'i saegano 'i maana, daka 'ai na kau 'urii fuana, “Oe naa ne 'Alakwa nia God!”

¹² Sui boroi, sa Disas nia ka luia anoedoo ta'aa nai ki, nao kera dasi faarongoa lau ta waa suli nia.

Sa Disas nia filia akwala ma roo waa kwairooi nia ki

(Matiu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Sui, sa Disas ka raa gwauna fa uo nai, ka 'ailia kau toa nai fua rao lae fainia. Kera daka lea na kau siana,

¹⁴ nia ka filia naa akwala ma roo waa nai ki. Nia ka 'aili kera naa 'ana 'aboosol ki. Ma nia ka bae 'urii fuada, “Nau ku fili kamolu uri molu ka too kwaimani fai nau, ma nau ku odu kamolu fua toolangai lana bae lana God fua toae ki.

¹⁵ Ma ni kamolu, molu kai too 'ana rigitaa fua tari lana anoedoo ta'aa ki.”

¹⁶ Iuka, na satana akwala ma roo waa nai ki nia filida ne: sa Saemon (sa Disas faasatanaa 'ana sa Bita),

¹⁷ sa Demes fainia sa Dion roo 'alakwa sa Sebedii ki (ne sa Disas nia 'aili keeru 'ana “Boneges ki” toolangainia waa da 'ali'ali uri rakesasue mala kwakwange ki).

¹⁸ Sa 'Andru, sa Filib, sa Baatolomiu, sa Matiu, sa Toomas, sa Demes 'alakwa sa 'Alfias, sa Tadeas, sa Saemon (ta waa 'ana toaa Diu bae kera dooria tari lana toaa 'i Rom fasi 'Israel).

¹⁹ Ma sa Diudas 'Iskariot waa bae lelea kau ka 'olamae lana sa Disas fua malimae.

Rigitaa sa Disas fafo Saetan

(Matiu 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Sui, sa Disas oli mai ka dao lau guu laona luma bae nia kai dao walude ki ai bae. Ma toaa nai ki daka koni ka 'oro lau gu mai, lelea sa Disas fainia toa kwairooi nia ki ka nao dasi too na 'ana tasi kada fua fanga lae boroi.

²¹ Ma kada toolana ki da rongo nia 'uri nai, kera daka lea kau siana uri oli lae mai fainia uri 'i fera, suli kera rongoa da bae 'urii suli nia, “Nia oewanea 'asia naa wala.”

²² Ma tai waa toolangaidoo 'ana taki sa Mosis ne da lea mai fasi 'i Durusalem daka bae 'urii, “Sa Disas nia taria gwana anoedoo ta'aa ki 'ana rigitaa Saetan, na anoedoo gwaungai kera anoedoo ta'aa ki ne.”†

²³ 'Uri nai, sa Disas ka 'ailia mai toae ki ka bae 'urii fuada 'ana tarifula lae, “Sa Saetan nia

† 3:22 Ta sata lau guu 'ana sa Saetan ne sa Belsibul.

'afitai ka taria lau anoedoo ta'aa ki fasi waa nia ki tala'ana.

²⁴ Nia talafana bae, lea toaa lao ta tii maefera baita gwana kera alasi kera daka firu lau gwada 'i tala 'ada, maefera nai kai tagabola 'afitai ka too lau.

²⁵ Ma lelea ta bara waiwelana da firu lau gwada 'i tala'ada, bara waiwelana nai kai tagabola 'afitai ka too lau.

²⁶ Talafana guu doo ne kai fuli fua sa Saetan nai, lelea nia taria anoedoo ta'aa ki. Na tooa nia kai 'asia ma rigitaa nia kai sui.”

²⁷ Sui, sa Disas ka bae lau guu suli tii tarifulaa, ka 'urii, “Waa ne lea kau ka ruufia beu nia fa ramo ma ka daua, ka kani faafi nia sui ka ngalia 'okodoo nia ki tiifau faasi nia, nia ne 'e tetede ka talua fa ramo nai. Suli, lelea nia nao si tetede guu, nia 'afitai ka ilia si doo nai 'ana waa ramo nai. Talafana lau gu doo ne fuli 'ana tari lana anoedoo ta'aa ki nai. Waa ne taria anoedoo ta'aa ki, nia ne rigitaa ka talua sa Saetan.

²⁸ “Si doo mamana nau ku saea fuamolu 'e 'urii, na abulo ta'aa lae ki ma bae ta'aa lae ki sui gwana talea God ne wane 'e ilia, God kai manata lukea gwana.

²⁹ Aia, ma bae ta'aa lae talea Anoedoo Abu gu ne God nia 'afitai ka manata lukea, suli nia ne si abulo ta'aa laa ne totoo si sui.”

³⁰ Sa Disas nia bae 'uri nai, suli na waa toolan-gaidoo ki 'ana taki, kera saea naa nia 'e too 'ana anoedoo ta'ae.

*Toa mamana sa Disas ki kera ade suli God
(Matiu 12:46-50; Luk 8:19-21)*

³¹ Ma 'i burina doo nai ki, gaa nia fai toolana sa Disas ki, kera daka dao naa. Ma daka uu gwada kau 'i maa, daka kwaiodui kau uri sa Disas.

³² Na toaa 'oro 'asia naa ne kera koni kalia sa Disas. Ma kera daka bae kau 'uri fuana, “Gaa 'oe fai toolamu ki kera da nii maa. Kera da nani uri 'oe.”

³³ Sa Disas 'e ledi kera ka 'urii, “Tii kera ne gaa mamana nau ki fai toolaku ki mamana?”

³⁴ 'I seeri nia ka lio kau uri toaa 'oro nai da koni kali nia ka bae 'urii, “Gaa mamana nau ki fai toolaku ki mamana gu ne!

³⁵ Suli, tii gwana ne nia ilia doori lana God, nia 'ana ne toolaku, ma waiwane nau, ma gaa nau.”

4

*Na tarifulaa suli waa afusia migana doo ni fasi
lana ki lao ola nia*

(Matiu 13:1-9; Luk 8:19-21)

¹ Ana tii si kada lau gu sa Disas nia toolangaidoo 'i ninimana 'osi 'i Galilii, ma toaa 'oro nai ki daka koni lau gu mai siana. Nia ka raa ka gooru mai laona kaa baru nai sui daka 'idu tu'uu kau ai 'i matakwa, ma na konia nai kera daka uu kau 'i sara.

² Ma sa Disas ka toolangainia doo 'oro ki 'ana tarifulaa ki fuada ma ka bae 'urii,

³ “Molu fafurongo fasi! Totoo ta tii waa nia lea ka afusia migana wiiti laona ola nia.

⁴ Ma si kada nia afusia migana wiiti nai, tai miga doo daka 'asi kera naa suli taale lao ole. Ma na saaro ki kera daka lofo mai daka 'ani tiifau 'anida.

⁵ Ma tai miga doo daka 'asida lao si kula 'e faula, ne si saegano 'e nao si ububua guu. Ma kera daka

bulao 'ali'ali gwada, suli si saegano nai 'e nao si ububua.

⁶ Ma kada sato 'e tae mai ka satofia wiiti ne tagwasu ki, kera daka kuku lau gwada, suli lalida nao si koso si lea tau guu.

⁷ Ma tai miga doo lau kera daka 'asida 'i matangana lalano kwakware ki, ma lalano nai ki daka nuku na 'ada faafida, ma kera ka nao dasi fungu naa.

⁸ Aia ma tai miga doo lau, kera daka 'asida laona si saegano diane. Ma kera daka bulao daka tae diana, ma daka fungu diana. Tai doo, kera daka fungu 'ana olu taafuli fungidoo ki, ma tai doo daka fungu 'ana ono taafuli fungidoo ki, ma tai doo lau kera daka fungu 'ana tii talanga fungidoo ki fatai.”

⁹ Ma 'ana 'isi lana ununua nai sa Disas ka bae 'urii, “Oe waa ne 'o too gu 'amu 'ana alingamu uri rongo lana doo ki, 'o rongo doo nai ki 'oko rongo diana ai.”

*Si doo ne adea sa Disas ka bae 'ana tarifulaa ki
(Matiu 13:10-17; Luk 8:9-10)*

¹⁰ Si kada sa Disas nia safa too 'ana taifilia fasi konia bae, na akwala ma roo waa kwairooi nia baki fainia toaa nai da too kwaimani ki lau gu fainia, da lea mai daka dao siana. Ma kera daka ledia uri nia ka faarongo folaa 'ana malutana tarifulaa baki siada.

¹¹ Ma nia 'e luu kera ka bae 'urii, “Ana kada 'i nao, God nao si faatai folaa gu mai 'ana 'inito laa tee ne nia kai ilia fua toaa nia ki. Ma sui 'i tari'ina, nia ka faatai folaa naa 'ana doo nai ki siamoluu. Ma sui boroii 'ana, na toaa neki sui gwana 'i sara nia nao si ade gu 'uri nai fuada. Na toaa neki sui

gwana 'i sara, nau kwai bae gwaku 'ana tarifulaa ki fuada,

¹² uri

'Kera daka lilio, ma daka lilio boroi, 'afitai kera daka liotoi guu si doo ne God nia ilia fuada.

Ma kera daka gwalinge, ma daka gwalinge boroi, 'afitai kera daka filoa guu si doo ne God 'e faarongo kera ai.

Suli ade lea kera liotoi, ma daka filoa, ma daka bulasi mai talea God, ma nia ka manata lukea abulo ta'aa laa kera ki.' ” ☆

Sa Disas 'inifitaa tarifulaa sulia waa afusia migan doo ni fasi lana ki lao ola nia

(Matiu 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ 'Uri nai sa Disas ka ledi 'urii ada, “Kamolu, nao molu si filoa guu malutana tarifulaa nee nai? Lelea nao molu si filoa guu malutana tarifulaa nee 'urii, ma nia 'afitai uri molu ka filoa malutana tarifulaa ki nai!

¹⁴ Na waa bae nia afusia miga doo baki lao ole, nia talafana waa ni afusi lana bae lana God naa bae.

¹⁵ Ma na toaa neki kera da rongoa bae lana God, kera mala 'ada si kada miga doo ni fasi lana ki da 'asida suli taale lao ole. Suli si kada kera da rongoa 'ua gu si baea nai, sa Saetan nia lea mai ka laua lau gwana bae lana God faasi kera.

¹⁶ Ma ta bali toaa lau guu kera daka mala gwada si kada tai miga wiiti da 'asida laona si kula 'e faula. Si kada kera da rongoa bae lana God, kera 'ali'ali daka ngalia, ma daka noni sasala 'asia na sulia.

☆ 4:12 'Aesaea 6:9-10

17 Ma sui ta, bae lana God 'e nao si lea koso guu laona mauri lada. Nia ne fiitooa kera ki ka mauri gwana sulia si kada kukuru. Ma si kada kera dao toi 'afitaie ma nonifiie ki faafia si faarongoa diana nai, kera 'ali'ali daka luka na 'ada 'ana bae lana God.

18 Ma ta bali 'ana toae lau guu, kera daka mala 'ada si kada miga wiiti ki da 'asida 'i matangana lalano kwakware ki. Kera da rongoa guu bae lana God,

19 ma sui manata lada ka 'abarua 'ana sulia doo ki lao tooa kera ki ma suli malefo. Ma doo nai ki ka mala 'ana lalano kwakware ki ne da buru faafia bae lana God lao mangoda ma ka nao dasi tatala guu, ma daka ulu'atoa gwada.

20 Ma ta bali 'ana toae lau guu kera daka mala 'ana si kada miga wiiti ki da 'asida laona si saegano diane. Kera da rongoa bae lana God daka roo na sulia, ma kera daka faatainia tooa 'o'olo, daka mala 'ana si kada wiiti nia fungu diana. Ne tai wiiti 'ani kera daka fungu 'ana olu taafuli fungidoo ki, ma tai doo, ono taafuli fungidoo ki, ma tai doo lau, tii talanga fungidoo ki.”

*Toolangai lana malutana 'initooa God
(Luk 8:16-18)*

21 'Uri nai guu sa Disas ka bae lau 'urii fuada, “Na laet, lea kera dao fainia, 'afitai daka saufinia lau farana ta kufidoo ma nao farana ifitai. Kera dai faagoorungainia ka tio folaa naa fulina 'i langi.

22 Doo ne adea guu, doo neki da tio saufini ki totoo dai tio folaa, ma doo tio agwa ki totoo dai tio faatai.

23 'Oe waa ne 'o too 'ana alingamu uri rongo lana doo ki, 'o rongo doo nai ki 'oko rongo diana ai.”

24 Ma sa Disas ka bae lau 'urii fuada, “Molu ka manata diana suli doo ne molu rongoa ki. God kai fale tatakwai 'ana liotoo lae fuamolu, lelea kamolu roo sulia na doo neki nau ku toolangainida siamolu.

25 Waa ne dao toi sui naa tasi folaa laa tu'uu suli 'initoaa God, God kai lado gwauna lau fuana. Aia, ma waa ne nao si roo sulia na doo neki nau ku toolangainida siana, sui boro'i 'ana ta kasi folaa laa tu'uu suli 'initoaa God ne nia too ai, God kai olitainia gwana faasia.”

Tarifulaa suli miga doo da fasia too lea ka maua

26 Sa Disas ka bae lau gu 'urii fuada, “Na 'initoaa God nia rao mala migana doo ni fasi lana ki ne tii waa 'e afusia lao ola nia.

27 Si kada burina nia afusia ka sui, nia maleu ki 'ana 'afa rodo ki ma lelea dani mai nia lea ka liliu lau gwana. Nia ka nao si filoa lau gwana malutana na migana doo nai ki da bulao daka tae mai 'utaa. Ma sui boro'i 'ana kera daka tala tae gwada 'i tala'ada.

28 Na saegano 'ana ne falea mauria fua migana doo nai ki lelea daka baita, ma daka fungu 'ana fungidoo ki. Na 'initodoe ki kera safali tae fasi mai 'i nao, sui guu na 'abada ki. Sui guu, na takadoe ki daka olongai. Sui guu, daka fufuala naa. Ma ka lea na 'uri nai suli, lelea daka maua.

29 Ma si kada fungina doo nai ki kera maua guu, sa wala nai 'ali'ali lea ka sikilia naa fungidoe ki, suli 'e dao naa 'ana si kada da maua fua daka falia ki.”

'Initoaa God, safali lana tu'uu gwana, sui boroi totoo kai 'etengaa faano

(Matiu 13:31-32,34; Luk 13:18-19)

³⁰ Sa Disas ka bae lau gu 'urii, “Tii si doo kolu kai saea 'e rao lau guu mala rao lana 'initoaa God, ma nao tii si tarifulaa uri kolu ka faabolatainia lau guu sulia rao lana 'initoaa God, nau kwai unu kau sulia.

³¹ Nia 'e rao 'ana mala migana mastad. Migana mastad 'e tu'uu 'isi ka talua migana doo ni fasi lana ki ne waa ki fasia lao saegano.

³² Sui boroi 'ana, kada kera da fasia miga doo nai, nia ka tae lelea ka alua 'ai baita ne talua sui guu doo neki da fasia ka tae ki lao ole. Ma na sarana ki daka baita, daka bobola fainia lea doo saaro 'i mamangaa ki boroi daka saungainia gwada na 'oikakada kera ki gwauna.”

³³ Sa Disas ka bae fuana toaa nai 'ana tarifulaa 'oro ki 'uri nai lau guu 'ana sae lana doo neki bobola fainia kera daka saitomana ki.

³⁴ Ma nia ka bae sui gu fuada 'ana tarifulaa ki. Ma sui, si kada nia fai toa kwairooi nia ki da too 'ada taifili kera, nia ka bae folaa gwana sulia doo nai ki fuada tasi doo si ore naa.

Sa Disas nia too 'ana rigitaa talua koburu

(Matiu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Nia saulafia naa 'ana fa dani nai, sa Disas nia ka bae 'urii fuana toa kwairooi nia ki, “Kolu toofolo 'akolu uria bali 'osi lobae.”

³⁶ Kera daka faasia na konia nai 'i seeri, ma daka lea na fainia sa Disas lao baru nai. Tai baru ki lau guu da dau gwada 'i seeri.

³⁷ Ma na koburu baita nai ka tatae, na nanafo ka magara fua lao baru nai, ma karangi kai kuruu naa.

³⁸ Ma sa Disas, nia tio ka boogwau 'ana bilo nai ka maleu gwana 'i burina kau baru nai. Ma na toa kwairooi nia ki daka faa adaa, ma kera daka bae 'urii, “Aofia 'ae, 'oe doo nao si 'oga 'oe gu 'ua nee wala. Kolu karangi mae ne!”

³⁹ Ma sa Disas ka tatae, ma ka ngatafia na koburu nai ka 'urii, “O enoeno 'amu!” Ma nia ka bae lau gu 'urii fuana nanafo nai, “O enoeno 'amu!” 'Uri nai guu, na koburu nai ka enoeno naa, ma ka folaa naa fua lao 'osi nai.

⁴⁰ Ma nia ka bae 'urii fuana toa kwairooi nia ki, “Tee ne adea molu ka mau? Nau ku liotoi na fiitooa kamolu 'ani nau 'e tu'uu gwana.”

⁴¹ Ma kera daka mau ka ta'aa naa, ma daka ledi kera kwailiu daka 'urii, “Waa tee naa nee rowane? Tee na koburu fainia nanafo nee boroi ma daka ade gwada sulia bae lana!”

5

Sa Disas nia guraa tii waa anoedoo ta'aa burosia (Matiu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, da toofolo 'ana 'osi 'i Galilii, daka dao 'ana bali 'osi 'ana lolofaa 'i Gerasa.

² Ma si kada sa Disas nia koso fasi baru, tii waa nai anoedoo ta'aa 'e burosia ma ka too mai lao likwafau ni alu wane mae lae ki ka lea mai siana.

³ Waa nai, 'e too gwana lao likwafau nai ki, ka nao ta waa ne bobola fainia ka kani nia 'ana ta seni ngasi boroi.

⁴ 'Ana kada 'oro, kera da kani faafia boroi 'abana fainia 'aena ki 'ana seni ngasi ki, nia ka muusida

gwana. Ma ka muusia gwana seni da kania 'ana 'aena ki. Ma ka nao ta waa si bobola na fai dau lana.

⁵ Ma nia ka dau gwana 'ana liu lae matangana likwafau ni alu wane mae nai ki ma 'obaraoa nai ki, ma ka dau gwana 'ana furi maala lae 'ana nonina 'i tala'ana ma kokoo tikwa lae uri rodo ma dani.

⁶ Ma si kada nia dao tau gwana mai ka suana mai sa Disas, nia lae 'ali'ali mai dao ka booruru naa 'i maa 'aena.

⁷⁻⁸ Ma sa Disas ka bae 'urii fuana, “Oe anoedoo ta'aa nee, 'o lea 'amu fasi sa wala nee.”

Nia ka kokoo baita ka bae 'urii, “Disas, 'Alakwa nia God ne baita 'ana doo ki sui. Tee ne 'oe doori ilia 'ani nau? Nau ku amasi 'oe 'ana satana God, nao 'osi falea lau kwakwaea fuaku!”

⁹ Sui sa Disas ka ledia ka 'urii, “Satamu sa tii?”

Ma nia luua ka 'urii, “Sa Omea baita, suli meli 'oro 'asia naa.”

¹⁰ Ma na anoedoo ta'aa nai ka radi kali sa Disas fua nao si odu nia lau fasi bali lolofaa nai.

¹¹ Ma na ferae boso fualangaa nai da fanga gwada babarana 'obaraoa nai 'i seeri 'ana si kada nai lau guu.

¹² Ma na anoedoo ta'aa nai ki, daka radi kali sa Disas daka 'urii, “O odu kameli 'amu uri lao boso loko ki.”

¹³ Ma sa Disas ka faolomainida, ma na anoedoo ta'aa nai ki daka lea 'i maa fasi waa nai, ma daka lea laona talae boso nai sui guu. Ma na ferae boso nai, na roo tooni boso ki fatai, kera daka lae 'ali'ali naa suli 'obaraoa nai daka lofo lao 'osi nai, ma daka kuu daka mae naa.

¹⁴ Toaa ne da sangonia boso nai ki, kera daka lae 'ali'ali naa uri fera ma lao si bali lolofaa nai sui

gwana uri faarongo lae 'ana si doo nai. Ma na toaa 'oro nai ki daka lea na mai uri suai lae doo nai 'e fuli nai.

¹⁵ Ma si kada kera dao daka suana sa Disas, kera daka suana lau gu waa bae anoedoo ta'aa 'oro baki da burosia mai 'e nii gwana 'i seeri, ma ka manataa ka ofi naa. Ma na toaa nai daka mau lau gwada, ma daka kwele 'asia naa.

¹⁶ Ma na toaa ne kera suana si doo nai 'e fuli mai, kera daka unu sulia waa nai anoedoo ta'aa burosia mai nai fua toaa nai ki. Ma kera daka unu lau gu sulia si doo ne fuli 'ana boso nai ki.

¹⁷ Ma burina, toaa nai daka odua sa Disas uri ka lea 'ana fasi bali lolofaa nai.

¹⁸ Ma kada sa Disas nia raa naa laona baru, na waa bae anoedoo ta'aa baki da burosia bae, ka radi kali naa sa Disas uri ka lea na 'ana fainia.

¹⁹ Ma sui sa Disas ka nao si faolomainia, ma ka bae 'ana 'urii fuana, “Oe oli siana toaa 'oe 'i fera kamu, 'oko faarongo kera tiifau 'ana si doo diana neki God nia ilia mai fuamu, ne nia 'e faatania na kwai'ofeia baita nia fuamu.”

²⁰ Ma sa wala nai ka oli 'i fera kera, ka faarongoa toae ki sui gwana 'ana bali lolofaa nai 'i Dikabolis 'ana doo baita nai sa Disas ilia fuana. Ma na toaa nai ki daka kwele 'asia naa.

*Sa Disas 'e rigita talua mataia fainia maea
(Matiu 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Sa Disas nia toofolo uria ta bali 'osi lau. Ma si kada nia dao 'ana bali nai, toaa 'oro nai daka koni na mai kali nia.

²² Ma tii waa ne dao lau guu laona konia nai, satana sa Daeras. Sa Daeras, nia na waa gwaungai 'ana beu ni ofu laa kera 'i seeri. Ma si kada 'e dao ka suana sa Disas, nia ka booruru 'i maana 'aena,

²³ ka amasia ka bae 'urii, “Kaa saari nau 'e nao si diana naa ka tio na uri mae lana. 'Oe lea fasi mai, 'oko alu 'aba faafia, uri ka 'akwaa ma ka mauri 'ana.”

²⁴ Sa Disas ka lea na fainia. Ma na konia baita nai kera daka lea lau gu 'i burina, ma daka 'oro daka kwaisangirii guu.

²⁵ Ma 'uri nai, tii 'initai nai 'abusure saungi nia mai suli tii taifuli fa ngali ma roo fa ngali sarenga ki ka sui naa, ka nii lau guu 'i seeri.

²⁶ Nia 'e nonifii 'asia naa ma ka faafunuia sui na mai malefo nia ki fua waa kwai gurai 'oro, ma sui too lana ka nao si diana guu, ma doo nai ka ta'aa ka tetede na faafi nia.

²⁷ Ma si kada nia rongoa da bae suli sa Disas, nia ka kali mai 'i burina lao 'oroa nai, ka samo toi si kula 'ana maku tikwa nia nai.

²⁸ Manata lana wela keni nai 'e 'urii, “Nau saku samo toi boroi 'aku maku nia loko, nau ku 'akwaa naa ne.”

²⁹ Ma si kada nia samo toi maku sa Disas, 'ali'ali 'ua guu na 'abusura nai ka lalanga naa. Ma nia ka toomatafana mataia nia 'e sui naa.

³⁰ Ma si kada nai 'ua guu, sa Disas ka toomatafana lau guu tetede nia fua guraa lana mataia ki 'e lea kau faasi nia. Ma nia ka abulo ka ledi 'urii matangana konia nai, “Tii bae samo tona kau maku nau?”

³¹ Na toa kwairooi nia ki da luu nia daka 'urii, “Tee 'oe liotoi gwamu toaa 'oro ne da beresi 'oe nee! Doo 'o ledi boroi suli waa ne samotomu ma 'afitai 'oko dao tona naa ne!”

³² Sui boroi sa Disas ka lio kwailiu gwana uri sua lana tii bae dau tona kau.

³³ Aia, ma wela keni bae nia 'e saitomana si doo bae fuli 'ani nia, ma nia ka mau lau gwana ma ka fali lelebe mai ka booruru naa 'i maa 'aena sa Disas. Ma nia ka faarongoa naa 'ana si doo nai nia ilia nai.

³⁴ Ma sa Disas ka bae 'urii fuana, “Wela keni nee 'ae, ni 'oe 'o 'akwaa naa nai, suli na faamamane laa 'oe. Manata lamu ka enoeno 'ana, oli 'oko lea 'amu. Ma 'oko 'akwaa naa ka oli 'alaa fasi mataia 'oe nee.”

³⁵ Ma kada sa Disas nia bae 'ua gwana 'uri nai, tai waa da too mai luma sa Daeras, daka dao lau gu mai, ma kera daka bae 'urii fua sa Daeras, “Saari 'oe nia mae na mai. Nao 'osi faa 'abaruaa gwamu waa ni toolangaidoo.”

³⁶ Ma sa Disas ka faia si baea nai toa nai da saea, nia ka bae 'ana 'urii fua sa Daeras, “Nao 'osi mau lau. 'O faamamane nau 'amu.”

³⁷ Ma sa Disas ka talaia guu taifilia sa Bita, sa Demes, ma sa Dion daka lea fainia. Ma ka nao si faolomainia ta waa lau kau uri lea lae fainia.

³⁸ Si kada kera dao 'i luma sa Daeras, sa Disas ka rongoa gwela angiangia ma na alifeo laa baita tasa nai.

³⁹ Ma nia ka ruu kau, ka bae 'urii fuada, “Tee ne adea molu angi molu ka isisigwau na 'urii? Wela nee nao si mae lau ne, nia 'e maleu gwana ne.”

⁴⁰ Ma kera daka waela 'ada 'ana sa Disas. Sui sa Disas ka odua toaa nai tiifau daka lea na 'i maa, ma nia ka talaia kau maa nia fai gaa nia wela keni nai, ma na toa kwairooi nia ki daka lea kwaimani lau gu kau fainia 'i luma, kula wela keni nai 'e nii ai.

⁴¹ Ma nia ka rao 'uri 'abana wela keni nai, ma ka bae 'urii fuana, “*Talita kom!*” *Toolangai lana 'urii, “Kaa saari nee 'ae, ku saea fuamu, 'o tatae 'i langi!”*

⁴² Ma 'ana si kada nai 'ua guu kaa wela keni nai ka tatae ka uu, ma ka fali na kau. Na wela keni nai 'e baita ka dao naa 'ana tii taafuli fa ngali ma roo fa ngali sarenga ki. Ma toaa nai ki daka kwele 'asia naa 'ana doo nai.

⁴³ Ma sui, sa Disas ka lui fifii ai, uri nao kera dasi faarongoa lau ta waa 'ana si doo nai. Sui, sa Disas ka saea naa kera daka faa 'ana tasi fanga ka 'ani.

6

Na toaa 'i Naasaret da susubutainia sa Disas (Matiu 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Sa Disas fainia toa kwairooi nia ki kera faasia 'i seeri, daka lea lau uri maefera nia bae 'ua guu 'i Naasaret.

² Kera too lelea ka dao naa 'afa dani Sabat, nia ka safali toolangaidoo naa laona beu ni ofu laa kera nai. Ma toaa 'oro nai da fafurongo nia, kera daka kwele 'asia naa 'ani nia. Ma daka ledi 'urii, “Rigitaa sa tii faa fatai 'ana fua sa wala nee ne nia toolangaidoo ai ma ka ilia 'ana doo kwaibalatana neki nee?

³ Sa wala nee, waa bae kolu saitoma diana gwakolu 'ani nia ne. Tee sa nia kaa waa bae ni saungai luma gwana nee! Gaa nia gu ne ni Meri nee. Ma nia toolana sa Demes, ma sa Di Josef, ma sa Diudas, ma sa Saemon gwana ne. Waiwane nia ki gu ne kolu too kwaimani gwakolu 'i seki nee!” Si manata laa nai 'e adea kera daka ote kera manata fifii gu 'ani nia.

⁴ Ma sa Disas ka bae 'urii fuada, “Na waa ne brofet, toaa 'ana maefera 'e'ete neki da sae'inito 'ani nia lelea ka sui, taifilia toaa 'ana maefera nia tala'ana gu ne 'afitai daka manata fifii gu 'ani nia.”

⁵ Ma ka nao si bobola na fua sa Disas uri ka ilia lau tai doo kwaibalatana 'oro 'i seeri. Si doo nia ilia gwana ne nia alu 'aba faafia ta bara waa 'ana toaa da matai ki ma nia ka faa 'akwaa kera.

⁶ Ma nia ka kwele 'asia naa 'ani kera ne nao dasi manata faamamane.

*Sa Disas nia odua 'aboosol ki
(Matiu 10:5-15; Luk 9:1-6)*

'Uri nai sa Disas nia ka lea 'ana maefera ki kakalia 'i seeri, ma ka toolangaidoo fuana wane ki.

⁷ Nia ka 'ai uria na akwala ma roo wane 'ana waa kwairooi nia ki siana, ma nia ka falea naa rigitaa fuada uri tari lana na anoedoo ta'aa ki, ma ka odu kera tiifau daka lea too roo waa.

⁸ Ma sa Disas ka bae fifi fuada ka 'urii, “Nao kamolu si ngalia ta doo fai kamolu 'ana lea nee, taifilia fa kubau guu ne molu kai dau ai. Ma ka nao molu si ngali fanga lau, ma ta wai, ma ta malefo.

⁹ Molu ka ruufia na sadol ki, sui ta nao molu si ngali roo si maku lau.

¹⁰ Ma lea ta waa nia talai kamolu 'i luma nia, molu ka too fainia lelea ka dao 'ana kada kamolu faasia luma nai.

¹¹ Ma lea kamolu dao 'ana ta maefera, ma na toaa 'i seeri ka nao dasi talai kamolu 'i fera, ma kera dasi dooria guu rongo lamolu, molu ka lea 'amolu faasida. Ma molu ka usua lolo 'ana saegano fasi 'aemolu uri 'u'uirodo lae fuada ne God kai kwae kera, sulii kera ote kera 'ana rongo lana bae lana God.”

¹² Ma kera daka lea, ma daka faatalongainia naa faarongoa diana nee fuana toae ki uri daka bulasi manataa.

¹³ Ma kera daka taria naa anoedoo ta'aa 'oro ki, ma daka gwaia naa toaa matai 'oro ki 'ana gwai 'ana gura lada.

*Na mae lana sa Dion waa ni faasiuabu
(Matiu 14:1-12; Luk 9:7-9)*

¹⁴ Iuka, sa Herod na waa 'inito, nia 'e rongoa ununua 'oro sulia sa Disas ne nia toolangaidoo ma ka guraa toaa 'oro. Ma sa Disas, satana ka talo lao maefera nai ki sui guu. Ma toae ki daka saea, “Oo sa Dion waa ni faasiuabu bae loko nia tatae lau fasi maea, ma ka ilia naa doo kwaibalatana 'oro ki!”

¹⁵ Ma tai toaa ki daka bae lau gu 'urii, “Sa 'Ilaeja naa loko!”

Ma tai toaa ki lau kera daka bae 'ada 'urii, “Nia ta brofet loko, mala brofet baki mai nao!”

¹⁶ Si kada sa Herod nia rongoa doo nai ki toae ki da saea sulia sa Disas, nia ka bae 'urii, “Sa Dion waa bae ku siki muusia sui na gwauna, nia 'ua ne tatae lau faasia maea nai!”

¹⁷⁻²⁰ Sa Herod nia adea lau gwana ni Herodias, na baraa nia, na 'afe sa Filib. Ma sa Dion ka bae 'urii fua sa Herod, “Na taki God nia luia 'oe 'osi adea 'afe toolamu.” 'Uri nai, ni Herodias liona ka ta'aa 'asia naa fua sa Dion, ka dooria saungi lana lae, sui boroi ma ka 'afitai, suli sa Herod nia saitomana sa Dion nia na waa 'o'olo, ma waa abu. Ma sa Herod nia ka maungia lau gwana sa Dion, ma ka suasuli nia ka too gwana. Sulia sa Herod tala'ana 'ua gu ne nia odua waa ki 'i nao, uri dau lana sa Dion ma kera daka alu nia ka too 'ana laona lookafo fasi ni Herodias. Sa Herod, nia doori fafurongoa bae lana sa Dion, ma sui ka manata ruarua lau gwana.

²¹ 'Uri nai guu, ni Herodias ka dao tona naa tii si kada diana nia fua saungi lana sa Dion. 'Ana fa dani ni futa nia sa Herod nia ka saungainia fafangaa fuana toa baita nia ki 'ana omee, ma toa gwaungai ki ne kera too 'i laona bali lolofaa 'i Galili.

²² Ma kada ne, saari ni Herodias nia ruu mai ma ka wae, sa Herod fainia na toaa nia ki ne kera fanga kwaimani, kera daka ele 'asia naa sulia. Ma sa Herod ka bae 'urii fuana saari nai, “Tasi tee gwana ne 'oe gani nau uria lao 'initoaa nee, nau kwai falea fuamu.”

²³ Ma nia ka bae alangai ka bae 'urii, “Tasi tee ne 'oe 'o gania siaku, sui boroi 'ana lea sa ta bali 'ana 'initoaa nee, nau kwai falea fuamu.”

²⁴ Ma na saari nai ka ruu kau 'i maa ka lea naa siana gaa nia, ka ledia ka 'urii, “Ta tee ne 'oe dooria nau kwai gania?”

Ma gaa nia ka luua ka 'urii, “O gania mai gwauna sa Dion waa ni faasiuabu bae.”

²⁵ Ma na saari nai ka oli 'ali'ali siana sa Herod, ma ka gani ka 'urii, “Nau ku dooria 'oe falea mai na gwauna sa Dion waa ni faasiuabu fuaku 'i fafona ta reba doo 'asi kada nai 'ua guu.”

²⁶ Ma sa Herod liona ka dila 'asia naa sulia si doo nai. Sui boroi 'ana, suli na bae alangaia nia ilia naa 'i maana toae, nia 'afitai ka luia naa faasia.

²⁷ Ma nia ka odua tii waa ni fofolo fua ngali lana mai gwauna sa Dion. Ma na waa nai ka lea 'i laona lookafo, ma ka sigimuusia naa luana sa Dion,

²⁸ ka ngalia mai gwauna 'i fafona reba doo tiu-tiua, ka falea naa fuana saari nai. Ma nia ka ngali ka falea naa fuana gaa nia.

²⁹ Ma kada ne waa kwairooi sa Dion ki kera rongoa si doo nai, kera lea mai daka ngalia naa nonina, lea daka saufinia naa.

*Sa Disas nia saarea lima tooni wane ki
(Matiu 14:13-21; Luk 9:10-17; Dion 6:1-14)*

³⁰ Na 'aboosol ki kera daka oli na mai, ma daka koni tiifau mai siana sa Disas, ma kera daka faarongoa 'ana doo neki kera ilia ki mai, ma doo neki kera toolangaidoo sulia ki mai.

³¹ Sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, kera daka 'abarua 'asia naa, suli toaa 'oro nai ki kera dao ma daka oli naa uri kula nai kera too ai. Ma sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, ka nao dasi too naa 'ana ta kada fua fanga lae boroi. Ma sa Disas ka bae 'urii fuada, “Molu lea mai kolu lea 'akolu uria tasi kula banitai, uri kolu ka momola fasi 'akolu.”

³² Ma kera daka lea naa taifili kera 'ana baru uria si kula aroaro nai.

³³ Ka 'uri nai boroi 'ana, na toaa 'oro ki faasia na maefere ki tiifau kera ka lio saitomada gwada, ma daka fita naa 'i nao 'ani kera, ma daka eta dao 'ada 'i seeri.

³⁴ Ma kada sa Disas nia koso faasia na baru, nia ka liotoi na konia baita nai, ma nia ka manatai kera 'asia naa, suli kera ilingia naa sifsif ki ne nao ta waa ni sua lae sulida. Ma nia ka toolangainia naa si doo 'e 'oro siada.

³⁵ Ma si kada na sato nia tio folo naa, waa kwairooi nia ki kera daka lea mai siana, ma daka bae 'urii, “Kula nee nao ta waa si too gu ai ne, ma sato boroi ka tio folo naa.

³⁶ 'Oe odua toaa nee kera lea daka foli fanga 'ada 'ana maefera loko ki.”

³⁷ Boroi ma nia luu kera ka 'urii, “Kamololu gu ne molu kai fale 'ada tasi fanga.”

Ma kera daka ledi 'urii 'ani nia, “Uri nai ma 'oe 'o dooria kameli kai falea mai malefo 'oro ki* fuana foli lana beret uri kai bobola fainia saare lana figue nee?”

³⁸ Ma sa Disas ka ledi kera ka bae 'urii, “Ta fita fa beret ne kamolu too ai? Lea kau molu suai fasi.”

Ma kada kera da suai sui, kera daka bae 'urii, “Na lima fa beret fai roo gwa sakwari ki gu ne.”

³⁹ Uri nai sa Disas ka saea fuana waa kwairooi nia ki uri kera ka saea fuana toae ki daka gooru 'i saegano 'ana 'aebara ki 'i fafona gras mamarak-waa nai.

⁴⁰ Ma kera ka gooru 'i saegano 'ana talangee wane ki ma tai 'aebara na lima akwala ki.

⁴¹ Ma sa Disas ka ngalia na lima fa beret nai ki ma roo gwa sakwari nai ki, ma ka lio 'alaa uria 'i langi, ma ka tangoa God. Ma nia ka niia fa beret nai ki, ma ka falea fuana waa kwairooi nia ki, fasi uri kera ka tolingia fuana toaa nai. Ma nia ka tolingia lau guu na roo gwa sakwari nai ki fuada.

⁴² Ma na toaa 'oro nai ki kera daka fanga, ma daka abusu tiifau naa.

⁴³ Uri guu, na toa kwairooi nia ki kera daka konia naa orengana beret ma na sakwari nai ki, ma kera daka faafungua tii taafuli kukudu ma roo kukudu sarenga ki.

⁴⁴ Na lima tooni wane ki ne kera fanga.†

*Sa Disas nia talau fafona kafa
(Matiu 14:22-33; Dion 6:15-21)*

* **6:37** Malefo 'oro: Na 'oro lana malefo ne nia bobola fainia fofolia tii wane fuana kwalu madame ki. † **6:44** Kera dasi idumia guu 'initai ki fainia wele ki ne kera fanga lau guu laona figue nee.

⁴⁵ Ma 'i burina si doo nai, sa Disas nia ka odua toa kwairooi nia ki kera daka eta na 'i nao uria ta bali 'ana 'osi nai laona baru uria maefera 'i Betsaeda. Ma nia ka 'aruburi uri ka olitainia konia nai ma ka alualu 'ani kera.

⁴⁶ Ma 'i burina nia alualu 'ani kera ka sui, nia ka lea naa 'i gwauna tii fa uo nai uri ka foa 'ana.

⁴⁷ Ma 'i saulafi rodo naa, na baru bae lea ka nii naa laona tofungana gwa 'osi bae, ma sa Disas ka too 'ua gwana kau taifilia 'i sara.

⁴⁸ Ma nia ka liotoi na toa kwairooi nia ki, kera ulafu 'asia naa 'ana faluta lae, suli kera naofia naa koburu. Ma 'ana si kada rodo 'i 'uubongi, sa Disas ka talau fafona kafo ka lea na kau siada. Si kada nia lea kau karangi kai talu kera naa,

⁴⁹ kera daka suana nia talau kau fafona kafo, kera daka saea nia ta akalo. Ma kera daka akwa baita,

⁵⁰ suli kera da mau 'asia naa si kada kera liotoi nia talau kau fafona kafo.

Ma sa Disas nia 'e 'ali'ali ma ka bae kau fuada ka 'urii, "Nau gwana ne! Nao molu si mau lau."

⁵¹ 'Uri nai guu, nia ka raa 'i laona baru fai kera, ma na koburu ka aroaro naa. Ma kera daka kwele 'asia naa,

⁵² suli nao kera dasi saitomana filo lana rigitaa sa Disas nia too ai fua saare lana lima tooni wane baki 'ana lima fa beret ki guu. Suli manata lada 'e sadi ka nao dasi filoa doo ne kera liotoi.

*Sa Disas nia guraa na toaa matai ki
(Matiu 14:34-36)*

⁵³ Kera da toofolo 'ana 'osi nai, daka koso 'ana bali fera 'i Genesaret, ma kera daka gwalua na baru 'i seeri.

⁵⁴ Ma si kada kera faasia na baru, na toaa 'i seeri ki, kera 'ali'ali daka lio saitomana sa Disas.

⁵⁵ Ma na toae ki kera daka fita lao matangana bali fera nai, ma kera daka ngalia mai na toaa matai ki 'i fafona gwegele ki uri kula ki ne kera rongoa sa Disas nia kai nii ki ai.

⁵⁶ Ma maefere ki tiifau ne sa Disas nia lea uria, na toae ki kera da ngalia mai na toaa matai ki uria lao usie ki, ma kera daka ledia sa Disas uri wane matai ki kera daka samo tona tatagwarana maku tikwa nia. Ma na toaa neki tiifau kera samo tona, kera daka 'akwaa.

7

Na birangana toa Faarisii ki (Matiu 15:1-9)

¹ Na Faarisii ki ma tai waa toolangaidoo 'ana taki ki, kera da lea mai faasia 'i Durusalem, ma daka koni kalia sa Disas.

² Ma kera daka liotoi tai waa 'ana waa kwairooi nia ki nao dasi taufia guu 'abada 'i nao, sui fatai kera dafi fanga. Nao kera dasi taufia gu 'abada 'uria ne birangaa ne Faarisii ki kera da saea fuana toaa Diu ki kera kai ili sulia.*

³ Aia, na Diu ki ma na Faarisii ki lau guu, kera ili suli birangaa ne kokoo kera ki mai 'i nao da toolangaidoo mai sulia. Nia 'afitai kera daka fanga 'ua lea nao kera dasi taufia 'abada sulia birangaa ni tau 'aba lae.

⁴ Ma kada kera oli mai fasi maa usie ki, kera 'afitai daka fanga 'ua lea kera nao dasi tau 'aba 'ua suli birangaa kera ki. Kera daka ade suli birangaa

* **7:2** Wane Diu ki too 'ana taki ki ne kera ka eta taufia fasi na 'abada sui fatai kera dafi fanga.

'oro kera ki 'uri nai 'ana taufi lana kwade doo ni fanga ki, ma na tini ki, ma na tiu ki.

⁵ 'Uri nai, na Faarisii ki ma na toa toolangaidoo ki 'ana taki, kera daka ledia sa Disas daka 'urii, “Urifita ne waa kwairooi 'oe ki ka nao dasi roo gu suli na toolangaidoo laa ne kokoo kera ki 'i nao da alua mai fuaka, ma ka nao dasi tau 'aba guu sui dafi fanga?”

⁶ Ma nia 'e luu kera ka bae 'urii, “Sa 'Aesaea nia bae mamana kada bae nia bae suli kamolu. Kamolu na toaa susuke nee, mala bae nia kedaa ka 'urii,

‘God nia saea, na toaa nee, kera faabaita nau gwada 'ana bae lada, ma sui manatada ka nii tau 'ana faasi nau.

⁷ Kera tako foosilaku gwada, suli kera da toolangaidoo 'ada suli taki kera ki tala'ada!’ ✧

⁸ “Kamolu molu lukasia si baea fifii God ki daka too 'ada, molu ka roo 'amolu suli toolangaidoo laa wane gwana.”

⁹ Ma sa Disas ka bae lau gu 'urii fuada, “Kamolu saitoma diana 'asia naa 'ana bulasi garo lae 'ana si bae fifii God ki, uri molu ka roo 'amolu suli birangaa kamolu ki mai.

¹⁰ Suli sa Mosis nia bae ka 'urii bae, “O faa'initoaa maa 'oe, fai gaa 'oe.’ Ma ‘Waa ne surafia maa nia ma nao gaa nia, daka saungia ka mae 'ana.’

¹¹ Ma sui, kamolu ka toolangaidoo garo 'amolu 'urii, molu ka saea lelea waa ka too boroi 'ana si doo uri ka 'adomia 'ana maa nia fai gaa nia, lelea nia bae 'ana 'urii sulia, ‘Si doo nee, nau kwai faa naku fua God.’

✧ 7:7 'Aesaea 29:13

¹² Kamolu ka saea 'amolu 'e diana gwana fua nia ka nao si 'adomia lau maa nia fai gaa nia, suli 'e alangai kai faa lau 'ana fua God.

¹³ Si ade laa nai kamolu ilia nai, kamolu molu tafoa 'amolu birangaa kamolu mai, aia bae lana God, molu ka taga na 'amolu ai. Ma molu ka ilia lau guu tai doo ta'aa 'oro uri nai ki.”

*Si doo ne ilia wane ka sua 'i maana God
(Matiu 15:10-20)*

¹⁴ Sui lau guu, sa Disas ka 'ailia mai konia nai siana ka bae 'urii fuada, “Molu fafurongo nau mai, molu ka saitomana fasi.

¹⁵⁻¹⁶ Si doo ne 'ita kau 'i sara ma wane ka 'ani ka lea kau fua lao ruruuna, nia 'afitai ka faasuaa wane. Si doo ne 'ita mai lao liona wane lau 'ana ne kai faasua nia.”

¹⁷ Ma si kada sa Disas 'e faasia konia nai, ka ruu kau 'i luma nai, na toa kwairooi nia ki kera daka ledia uri nia ka 'inifitaa malutana si baea nai fuada.

¹⁸ Ma nia ka bae 'urii fuada, “Nee rowaa, kamolu nao molu si saitomana gu malutana si doo nai? Tee molu suai gwamolunai, si doo ne wane 'ani ka lea kau fua lao ruruuna 'e 'afitai ka faasua nia 'i maana God,

¹⁹ suli fange 'e nao si lea uri lao liona wane. Nia 'e lea lau 'ana fua lao rakena wane, sui oli ka lea lau gwana 'i sara fasi lao noniwane.” Kada sa Disas bae 'uri nai, si baea nai ka toolangainia, fange sui gwana na doo abu fua 'ani lana.

²⁰ Sui sa Disas ka bae lau 'urii, “Si doo ne wane 'e ilia ka ta'aa ma ka saea ka garo, nia ne kai faasua nia.

²¹ Suli si manata laa ta'ae ki kera tatae mai fasi lao liona wane, ma nia ka ooe, nia ka beli, ka sauwane, nia ka ooe,

²² nia ka ogalolomi, ka susuala, ka suke, ka nao si noni susuala fai ooe lae, ka 'uga, ka naunau, ka suke faafia wane ki, ma nia ka oewanea.

²³ Doo 'oro ta'aa 'uri nai ki ne da lea mai fasi lao liona wane, ma daka faasuaa wane.”

*Mamana lana raa sa Disas nia eta 'adomia fasi wane Diu ki
(Matiu 15:21-28)*

²⁴ Sui guu, sa Disas ka lea naa faasia na kula nai, ma ka lea uria na bali fera 'i Taea. Ma nia ka ruu 'i laona tii luma, suli nao nia si dooria ta wane kai saitomana ne nia too 'i seeri, sui boroi 'ana nia 'afitai fua nia ka agwa.

²⁵ Ma tii wela keni ka rongoa ne sa Disas nia dao, ma nia ka lea 'ali'ali mai, ka booruru 'i maa 'aena sa Disas.

²⁶ Ma wela keni nai, nia na ai 'i sara lau gwana faasia bali lolofaa 'i Fonisia laona maefera 'i Siria, ma nia nao lau wela keni Diu, ma na saari nia na anoedoo ta'aa nia burosia. 'Uri nai, nia ka amasia sa Disas uri kai taria na anoedoo ta'aa nai faasia na saari nia.

²⁷ Ma sa Disas ka bae sulia na Diu ki ne kera mala 'ana wele ki ka 'urii,† “Kameli, meli sangonia fasi 'ameli wele ki 'i nao ne. Suli nia 'e nao si diana uri meli ka 'ui 'ameli 'ana fanga kera wele ki fua giri ki.”

† **7:27** Sa Disas nia bae 'ana tarifulaa 'i seeki suli mamana lana raoe nia ne nia eta 'adomia fasi wane Diu ki.

28 Ma na wela keni nai nia luua ka 'urii, “Aofia 'ae, na giri ki boroi, lea orongana si fanga wele ki 'asia kera saitomana daka 'ani gwada.”

29 Sui sa Disas ka bae 'urii fuana, “Oe oli 'amu 'i fera kamu. Na anoedoo ta'aa bae, nia lea naa faasia na saari 'oe. Suli si luu laa nai nia faatainia 'oe 'o faamamane.”

30 Ma nia ka oli 'i fera, ma ka liotoi na saari nia bae 'e maleu gwana 'i laona ifitai. Ma na anoedoo ta'aa bae ka lea mamana naa faasia.

Sa Disas nia guraa tii waa alingana boko ma fakana ka 'ato

31 Sui sa Disas nia ka faasia naa bali lolofaa 'i Taea, ka lea kau ka liu 'i Saedon, ma bali toaa 'i Dikabolis, ma ka koso naa kau fafona na 'osi 'i Galilii.

32 Ma wane ki 'i seeri, kera ka ngalia mai tii wane ne alingana boko ma na fakana ka 'ato siana sa Disas, ma kera ka amasia sa Disas fasi uri nia kai alua na 'abana 'i fafona na wane nai.

33 Ma sa Disas ka talai nia na kau fasi konia nai, ma daru ka lea uria tii si kula taifili keerua, ma nia ka kusu 'ana kakauna lao alingana sa wala nai. Ma ka ngisufia kakauna, sui ka kanoa 'ana meana sa wala nai.

34 Sui, nia ka lio 'alaa kau 'i langi, ka 'asimango baita, ka bae 'urii fuana, “*Efata!*” Toolangainia, “*Ifi naa!*”

35 Ma 'ana si kada nai, na fakana ka alube, nia ka safali bae folaa naa.

36 'Uri nai, sa Disas ka luia kera nao dasi faarongoa lau 'ana toae ki. Sui boroi 'ana nia ka lui fifi ai, kera daka unu lado na 'ada suli sa Disas ne nia guraa na waa nai ka lea naa 'ana.

³⁷ Ma na toaa neki kera rongoa, daka kwele 'asia naa, ma kera daka bae 'urii, “Rowane 'ae! Sa wala nee ilia doo neki ka diana 'asia naa wala! Tee waa bae alingana boko boroi nia 'ifingia alingana ka rongo doo naa ma ka 'ifingia ngiduna ka bae naa nee!”

8

Sa Disas nia sangonia faitooni wane ki (Matiu 15:32-39)

¹ Nao si tau guu 'i burina doo nai ki, tii konia baita ka koni mai. Ma kada nai nao naa ta fanga 'ada, sa Disas ka saea mai waa kwairooi nia ki, ma ka bae 'urii,

² “Nau ku manatainia lau gwaku toaa nee, suli kera da too mai fai nau olu fa dani ki ka sui naa, ma ka nao na 'ada tasi fanga.

³ Ma lea kera fiolo gwada 'urii, ma nau ku olitai kera 'i fera, kera ka 'asi kera suli taale ne, suli ta bali 'ada na fera kera ki 'e nii tau.”

⁴ Ma na toa kwairooi nia ki kera daka ledi 'urii, “I fai ne kolu kai dao toi ta fanga ai uri ka bobola fainia saare lana toaa 'oro 'urii lao fera kwasi nee, si kula nao gu tai fera ai nee?”

⁵ Ma sa Disas ka ledi kera ka 'urii, “Fita fa beret ne kamolu too ai?”

Ma kera luu nia daka 'urii, “Fiu fa beret ki.”

⁶ Ma sa Disas ka saea fua figue nai kera daka gooru 'ada 'i saegano. 'Uri nai guu, nia ka ngalia na fiu fa beret baki, ka tangoa God faafia, sui ka niia ka faa fua waa kwairooi nia ki, kera daka tolingia naa fua figua nai.

⁷ Ma kera daka too lau guu 'ana bara gwa sakwari tu'uu. Ma sa Disas nia ka falea lau guu tango

laa fua God, sui ka saea fua waa kwairooi nia ki daka tolingia naa fua toaa nai.

⁸ Ma kera daka fanga lelea daka abusu tiifau. Ma 'i burina, na toa kwairooi nia ki kera daka konia naa orongana fanga ne nia ore fua lao fiu kukudu ki lelea ka fungu.

⁹ Ma na konia nai, nia bobola fainia ta faitooni wane ki. Sui sa Disas ka olitai kera naa uri fera kera ki.

¹⁰ Sui nia fainia toa kwairooi nia ki, kera 'ali'ali daka raa naa laona gwa baru nai, ma daka lea naa uria na bali lolofaa 'i Dalamanutu.

Na Faarisii ki kera gania sa Disas uri ka ilia ta doo kwaibalatana (Matiu 16:1-4)

¹¹ Ma tai Faarisii ki da lea mai, daka olisusuu fai sa Disas, ma daka doori ilitona. Nia ne kera daka saea nia ka ilia fasi ta doo kwaibalatana, uri ka faatainia ne God falea mamanaa fuana.

¹² 'Uri nai sa Disas nia ka mango baita, ma ka bae 'urii, “Tee ne adea na uni wane abu faama-manee nee ka doori suana lae ta doo kwaibalatana rowane? Si doo mamana ku saea fuamolou 'e 'urii, nau 'afitai ku faatainia guu ta doo kwaibalatana fuada.”

Na Faarisii ki fainia sa Herod nao dasi faama-manee sa Disas na Kraes (Matiu 16:5-12)

¹³ Ma nia ka faasida, ka raa lau gwana 'i laona gwa baru nai, ma ka faafolo naa uri ta bali 'osi.

¹⁴ Kada kera nii naa laona 'osi, na toa kwairooi nia ki kera daka manata buro mai 'ana ngali lana mai tai fa beret lau. Tii fa beret guu ne nii siada laona baru.

15 Ma sa Disas ka kwaifamanatai ka 'urii, “Molu fii kamolu fasi ade lea molu ka too 'ana isi nee Faarisii ki ma sa Herod da too ai nee.”

16 Ma kera daka bae 'i malutada kwailiu daka 'urii, “Alamia nao kolu si ngali mai tai fa beret lau 'oto ne nia ka sae si doo nai.”

17 Ma kada sa Disas nia saitomana ne kera ulafusia ne nia bae 'ana suli na toolangaidoo ta'aa laa kera Faarisii ki ma sa Herod, nia ka bae 'urii fuada, “Urifita ne kamolu ka bae 'amolul suli ne nao kamolu si ngali mai tai fa beret lau? Kamolu nao molu si filoa 'ua guu si doo nai nau ku saea fuamolul nai? Manatamolul fofonola 'ua nee?

18 Kamolul nee molul gwalinge boroi molul si rongo filoa guu, ma molul ka lilio boroi molul si lio filoa guu si doo 'oro ne nau ku ilia ki mai.

19 Si kada bae nau ku niia lima fa beret baki fua lima tooni wane bae, fita kukudu ki bae kamolul konia orongana fanga bae ore fuai lelea ka fungu bae?”

Kera da luua daka 'urii, “Tii taafuli doo ma roo doo sarenga ki bae.”

20 Sa Disas ka ledi lau gu 'urii, “Ma sui si kada bae nau ku niia fiu fa beret baki fua faitooni wane baki mone, fita kukudu ki 'ana bae kamolul konia orongana fanga fua laona lelea ka fungu?”

Kera daka luua lau guu, daka 'urii, “Na fiu doo ki.”

21 Nia ka ledi lau 'urii, “Sui tee ne adea ka nao molul si filoa guu si doo nai nau ku bae sulia nai?”

Sa Disas nia guraa tii waa maana rodo

22 Kera da lea kau da dao 'i Betsaeda, tai toaa ki daka talaia mai tii waa nai maana rodo, daka ledia sa Disas uri nia ka dau tona.

²³ Ma sa Disas ka dau 'i 'abana waa nai ka talaia kau 'uri sara fasi lao maefera nai. Sa Disas ka ngisufia maana waa nai sui, nia ka dau faafia maana sa wala nai, ka leditona ka 'urii, “‘Oe liotoi ta doo?”

²⁴ 'Uri nai guu, sa wala nai ka lio 'alaa ka bae 'urii, “Nau ku suana wane ki, sua lada mala 'ai ki ma daka fali daka lea ki.”

²⁵ 'Uri nai sa Disas ka alu lau 'abana faafia maana sa wala nai. Ma sa wala nai ka lilio ma-mana naa, ma ka lio saitomana naa doo ki tiifau.

²⁶ Ma sa Disas ka odu nia na kau 'i luma nia, ma ka bae 'urii fuana, “Too 'amu nao 'osi lea 'ua kau lao fera loko na.”

Sa Bita nia bae folaa 'ana sa Disas

(Matiu 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, kera da lea naa uri maefera nai ki karangia maefera 'i Sisaria Filibae. Si kada kera da dao suli taale, nia ka ledia toa kwairooi nia ki ka 'urii, “Nee, toae ki kera sae nau 'ana sa tii?”

²⁸ Ma kera luu nia daka 'urii, “Tai waa kera saea sa 'oe sa Dion waa ni faasiuabu bae gwana ne 'oe mauri lau gwamu nee. Ma tai waa daka saea sa 'oe sa 'Ilaeja ne 'oe oli lau mai nee. Ma tai waa lau guu kera daka saea lau 'ada sae 'oe ta waa 'ana brofet baki 'i nao gwana ne.”

²⁹ Ma sa Disas ka ledi lau ka 'urii, “Ma sui kamolu mone, molu saea sa nau sa tii nee?”

Sa Bita 'e luu nia ka 'urii, “‘Oe na Kraes bae naa ne.”

³⁰ Ma sa Disas ka luia nao kera dasi faarongoa lau ta waa suli nia.

Sa Disas bae kekerofana na mae lana

(Matiu 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Sui sa Disas nia safali toolangaidoo fuada ka saea naa, “Ni nia 'Alakwa Nia Wane, kai liu laona nonifii laa 'oro ki. Ma na ulunao ki, ma na waa baita ni foa ki, ma toa toolangaidoo ki 'ana taki, kera ne dai falea nonifii lae fuana ma daka saumaeli nia. Sui boroï 'ana dao 'ana oluna fa dani, nia kai tatae lau gwana fasi maea.”

32 Si kada nia bae folaa suli si doo nai ki 'uri nai, sa Bitā ka talaia daru ka lea kau 'ana si kula taifili keerua, nia ka ngatafia naa sa Disas.

33 Ma si kada nai sa Disas nia abulo 'e lio kau uri toa kwairooi nia ki, ka ngatafia naa sa Bitā ka bae 'urii, “Saetan, 'otolangai 'oe 'i buriku wala. 'Oe nao 'osi too guu 'ana manata lana God. Manata lana wane gwana ne 'oe too ai.”

34 'Uri nai sui guu nia ka 'ailia mai konia nai fainia toa kwairooi nia ki siana, ka bae 'urii fuada sui guu, “Lea ta waa nia dooria kai lea mai 'i buriku, nia ka manata buro naa 'ani nia 'i tala'ana, ka noni maabe naa fua liu lae laona fii lae ki, talafana 'airarafolo nia ne ngalia uri mae lae 'i fafona.

35 Ma waa ne dau ngasi 'ana faafia mauria nia, mauria nia kai funu, ma waa ne luka dangatai 'ana mauria nia fuaku fai na Faarongoa Diana nau nee, nia kai todaa mauria firi.

36 Lea waa ka too boroï 'ana doo 'oro laona fera ne 'i saegano, ma nia ka mae gwana, doo nai ki si falea gu ta dianaa fuana.

37 Nao ta waa si tala 'ana foli lana mauria firi 'ana malefo.

38 Ma lea ta waa nia noni susuala 'ani nau fainia bae laku 'i seki lao fera ne 'i saegano, ni nau 'Alakwa nia Wane kwai noni susuala lau gu 'ani

nia 'ana kada ku dao mai fainia rara laa Maa nau fai nau, ma fainia talae 'ensel abu nia.”

9

¹ Uri nai guu, sa Disas ka bae lau ka 'urii, “Nau ku saea naa fuamolu, tai wane 'amolu 'i seeki lau guu, kera nao dasi mae lelea kera kai liotoi God kai 'inito faafia toaa nia ki 'ana rigitaa.”

Sa Disas nia faatainia rigitaa nia ma kwanga lana

(Matiu 17:1-13; Luk 9:28-36)

² I burina ono fa dani ki sui, sa Disas ka talaiia sa Bita, sa Demes, ma sa Dion, ma kera daka raa uria gwauna tii fa uo fane nai, ma kera daka too taifili kera 'i seeri. Ma 'ana kada kera lio kau, kera daka liotoi sa Disas nia tatala,

³ ma na maku nia ka kwakwaosarea guu. Ma ka kwakwaoa ka talua naa ta maku kwakwaoa ne ta waa laona fera ne 'i saegano nia taufi diana ai.

⁴ Ma na olu waa kwairooi nai ki kera daka liotoi sa 'Ilaeja fai sa Mosis, sakatafa folaa mai siada, ma keerua daru ka bae fainia sa Disas.

⁵ Ma sa Bita ka bae 'urii fuana sa Disas, “Wala Waa ni toolangaidoo 'ae, nia diana 'asia naa fua kolu ka too 'akolu 'i seeki. Alu kameli saungainia fasi olu babale ki, ta doo fuamu, ta doo fua sa Mosis, ma ta doo fua sa 'Ilaeja.”

⁶ Sa Bita nia bae 'uri nai, suli nia nao si saito-mana naa ta doo ne nia kai saea, suli kera da mau 'asia naa.

⁷ Ma tii gwa dasa ka sifo ka koko na faafi kera. Ma tii lingee doo ka talo mai faasia laona gwa dasa nai ma ka bae 'urii, “Na 'alakwa muutaia nau ne

nau ku liosau 'asia naa 'ani nia ne. Molu fafurongo uri nia!"

⁸ Ma kera daka lio 'ali'ali kali kera, ma ka nao dasi liotoi naa ta waa fai kera, taifilia guu sa Disas.

⁹ Si kada kera sifo na mai faasia fa uo nai, sa Disas ka luia nao dasi faarongo ai ka 'urii, "Nao molu si faarongoa lau ta wane 'ana doo nai molu suai nai. Too 'ana lelea ka dao guu 'ana si kada ne nau, na 'Alakwa nia Wane, kwai tatae faasia maea."

¹⁰ Ma kera daka ade suli bae lana nai, ma kera daka bae 'i malutada kwailiu, ma daka 'urii, "Si manatae doo 'utaa ne nia saea nai toa nee, 'Nau kwai tatae faasia maea?'"

¹¹ Ma kera daka ledi nia, daka 'urii, "'Urifita ne toa toolangaidoo 'ana taki kera daka saea sa 'Ilaeja ne kai eta dao fasi mai?'" ✧

¹² Ma sa Disas 'e luu kera ka 'urii, "Doo mamane na, sa 'Ilaeja ne eta dao mai nao, uri nia ka ade akau 'ana doo ki sui. Ma sui tee ne adea na kekeda laa Abu ka saea ka 'urii, na 'Alakwa Nia Wane nia kai nonifii tasa ma kera da kai susubutainia?"

¹³ Nau ku faarongo kamolu, sa 'Ilaeja nia dao sui naa, ma toae ki kera da ilia naa doo 'oro ta'aa neki kera dooria ili lana 'ani nia, 'uri ne kekeda laa Abu nia bae mai sulia." *

Sa Disas nia guraa tii wela anoedoo ta'aa burosia

(Matiu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Ma si kada kera dao siana tai toa kwairooi nai ki lau guu, kera daka liotoi konia baita nai da koni kali kera naa. Ma tai waa toolangaidoo ki 'ana taki kera daka olisusuu fai kera.

✧ 9:11 Malakai 4:5

* 9:13 Maak 1:1-8 Dion Siuabu.

15 Ma si kada ne toaa nai sui guu kera suana sa Disas, kera daka kwele 'asia naa, ma daka fita kau daka talai ni noni sasala laa mai 'ani nia.

16 Ma sa Disas ka ledia waa kwairooi nia ki ka 'urii, “Tee ne molu olisusuu fai kera faafia?”

17 Ma ta tii waa lao figua nai, nia luua ka 'urii, “Waa toolangaidoo 'ae, nau ku ngali mai kaa 'alakwa nau siamu ne. Na anoedoo ta'aa nia burosia, ma ka nao si bae naa.

18 Ma kada na anoedoo ta'aa nai 'e dao 'ani nia, nia ka namutainia gu 'i saegano. Ma na fakana ka ngingisula nia ka didi lifo, ma nonina ka gaga'ai tiifau naa. Ma nau ku gania toa kwairooi 'oe ki uri kera daka taria na anoedoo ta'aa nee faasia sui boroi nia ka 'afitai gwana fuada.”

19 Ma sa Disas ka bae 'urii, “Kamolu toaa abu faamamane nee, nau ku noni'ela naa 'ana abu faamamane laa kamolu nee wala. Nau ku too ka tau na mai fai kamolu, bobola fainia sae kamolu molu ka faamamane nau naa. Ngali mai wela na siaku.”

20 Ma kera daka ngalia kau wela nai siana sa Disas.

Ma kada na anoedoo ta'aa nai 'e suana sa Disas, nia ka 'ui 'ana wela nai 'i saegano ka lautai naa, ma fakana ka ngingisula tiifau naa.

21 Ma sa Disas ka ledia maa nia wela nai ka 'urii, “Fita si kada ne doo nee ade 'urii sui na mai 'ana wela nee wala?”

Ma nia ka luua ka 'urii, “Doo nee safali ade 'urii 'ua gu mai 'ani nia kada 'e tu'uu.

22 Si kada 'oro nia 'ui 'ani nia laona ere ma laona kafo ma nia sae kai mae ki naa. Ma lea 'oe bobola gwamu fai ili lana, 'oko manatai kaari mai 'oko 'adomi kaari fasi.”

²³ Ma sa Disas ka bae 'urii, “Nia nao lau ne lea nau ku bobola fainia ne. Kaa 'urii, si doo ki sui guu kai walude gwana fua sa tii ne nia manata mamana 'ani nau.”

²⁴ Ma 'uri nai guu maa nia wela nai ka bae baita ka 'urii, “Nau ku faamamane 'oe! 'Adomi nau mai, uri faamamana laa nau ka rigita!”

²⁵ Ma si kada sa Disas 'e suana na konia nai kera fita mai uri 'i seeri, nia ka bae 'urii fuana anoedoo ta'aa nai, “Oe na anoedoo ta'aa nee 'o guutaa alingana wela nee, ma 'oko faafaka'atoa fakana wela nee, nau ku odu 'oe, 'o ruu mai maa. Nao oli 'osi 'adosia lau wela nee!”

²⁶ Ma na anoedoo ta'aa nai ka lebetainia naa wela nai ma nia ka mamanuarai, ma ka ruu na mai maa faasia. Ma na wela nai na sua lana ka mala sae nia mae naa. Ma toaa 'oro nai ki daka bae 'urii, “Nia mae naa ne.”

²⁷ Sui boroi, sa Disas ka dau 'ana 'abana wela nai ka taea, ma nia ka tatae naa.

²⁸ Ma si kada sa Disas nia ruu kau 'i luma, toa kwairooi nia ki kera daka ledi nia kada kera too 'ada taifili kera daka 'urii, “Utaa bae ka 'afitai fuameli uri tari lana anoedoo ta'aa bae wala?”

²⁹ Ma sa Disas 'e luu kera ka 'urii, “Na foa lae guu taifilia ne bobola fainia tari lana anoedoo ta'aa ki 'uri bae.”

*Sa Disas ruana 'e bae kekerofana mae lana
(Matiu 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Si kada nai, sa Disas fai toa kwairooi nia ki kera faasia 'i seeri daka tasa naa uri bali lolofaa 'i Galilii. Ma sa Disas ka nao si dooria ne ta waa kai saitomana kula ne kera too 'ana,

³¹ suli nia toolangaidoo 'ana siana toa kwairooi nia ki. Nia ka 'urii, “Nau, na 'Alakwa nia Wane,

kera kai fale nau fuana malimae nau ki, ma kera kai saumaeli nau. Ma 'ana oluna fa dani, nau kwai tatae lau faasia maea.”

³² Sui boroï waa kwairooi sa Disas ki ka nao dasi saitomana guu doo nai nia saea, ma kera daka mau lau gwada 'ana ledi lana.

*Waa tee ne waa gwaungai
(Matiu 18:1-5; Luk 9:46-48)*

³³ Kera lea mai daka dao naa 'ana maefere 'i Kabaneam. Si kada kera da dao 'i luma, sa Disas ka ledia toa kwairooi nia ki ka 'urii, “Na tee bae kamolu olisusuu mai faafia suli taale?”

³⁴ Sui kera nao dasi bae guu, suli kera olisusuu mai faafia sa tii ada ne kai gwaungai fuada.

³⁵ Ma sa Disas ka gooru 'i saegano, ka 'aili kera mai na akwala ma roo waa kwairooi nia baki siana, ma ka bae 'urii, “Lea sa tii ne gwaungai, nia ka alu nia 'i 'isi dangalu naa, ma ka waa ni rao gwana fua toae ki sui naa.”

³⁶ Sui sa Disas ka talaia mai tii kaa wela, ka faa uua 'i matangada. Nia ka ofea mai wela nai, ka bae 'urii fuada,

³⁷ “Lea sa tii ne gonia ta wela tu'uu 'urii 'ana sataku, nia goni nau lau guu. Ma lea sa tii ne nia goni nau, nao nia si goni nau gwana taifili nau, nia gonia lau guu God ne fale nau mai.”

*Waa ne ilia lau gu doo diane ki nia waa kolu na
(Luk 9:49-50)*

³⁸ Sa Dion nia bae 'urii fua sa Disas, “Wala waa toolangaidoo 'ae, kameli meli suana tii waa nia taria na anoedoo ta'aa ki 'ana satamu. 'Uri nai meli ka luia nia nao si ilia lau, suli nia nao lau ta waa fai kolu.”

³⁹ Ma sa Disas ka bae 'urii, “Nao molu si luia lau, suli waa ne ilia si doo kwaibalatana 'ana sataku, nia nao si ili gu tasi doo ne ta'aa fuaku.

⁴⁰ Wane ne nao si malimae 'ani kolu, nia na wane kolu.

⁴¹ Si doo mamana ku saea fuamolu ne 'urii, lea ta waa 'e faa si kafo fuamolu, suli kamolu na waa nau ki, nia kai ngalia kwaiaraa nia uria 'afitai ka nao.

*Sa Disas, nia kwaifamantai sulia ta'aa lae ki
(Matiu 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² “Tii ne nia ilia tasi doo ne adea ta wela 'ana wela tu'uu neki da manata mamana 'ani nau ma wela nai ka lukasia manata mamana laa nia 'ani nau, nia diana fua daka kani kulua ta maefau baita tasa 'i luana wane nai lea daka kulufauna laona asi kwasi.

⁴³⁻⁴⁴ Lea sa ta bali 'aba 'amu nia talai 'oe uri abulo ta'aa lae, 'o sigimuusia 'amu. Nia diana tasa uri 'oko ruu laona maurie fainia ta tii bali 'aba boroi 'ana. Nia ka ta'aa tasa ne lea sa na roo bali 'aba 'oe ki daka tio lalau sui boroi 'ada ma daka 'ui nada 'ani 'oe fainida laona era bae nia saru lelea si mae.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ma lea sa ta bali 'ae 'amu nia talai 'oe uri abulo ta'aa lae, 'o sigimuusia 'amu. Nia diana tasa uri 'oko fali tii bali 'ae boroi ma 'oko ruu laona 'initoaa nia God. Nia ta'aa ka tasa ne lea sa 'oko fali roo bali 'ae boroi 'amu ma daka 'ui nada 'ani 'oe laona era bae.

⁴⁷ Ma lea sa ta bali maa 'amu nia talai 'oe uri abulo ta'aa lae, 'o keoa 'amu. Nia diana tasa uri 'oko lio tii bali maa boroi 'amu ma 'oko ruu laona 'initoaa nia God. Nia ta'aa tasa ne lea sa 'oko lio roo bali maa boroi 'amu ma daka 'ua nada 'ani 'oe laona era bae.

⁴⁸ Si kula nai, na wawaa neki da nii ai 'afitai daka mae ma na era nai lau guu nia saru ai lelea si mae.

⁴⁹ “Na toae ki sui guu tara da kiki asi kera 'ana ere mala 'ana kiki asi lana fange.

⁵⁰ “Na asi nia doo diane boro'i 'ana, lelea na mamasia lana nia sui na faasia, nia 'afitai tasa lau daka ilia ta doo ai uri nia ka mamasia lau.

“Doo ne adea guu, molu kikiasina manata lana toae ki uri daka ele mala lau guu 'ana asi ne nia falea mamasia lae fua laona fange. Molu ka too kwaimani diana lau guu 'ana aroaroe 'i matang-amolu kwailiu.”

10

Sa Disas, nia toolangaidoo suli lukasi lana 'initai (Matiu 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Sui, sa Disas ka faasia 'i Kabaneam ka lea na kau uri bali lolofaa 'i Diudia ma ka ulufolo na kau 'ana kafo 'i Diodan. Konia baki daka lea lau gu mai siana, ma nia ka toolangaidoo na fuada, mala nia 'ita ka ilia na mai.

² Tai Faarisii ki kera lea mai siana sa Disas daka ilitona uri daka faagaro nia 'ada, ma kera daka ledi 'urii, “Nee wala, na taki sa Mosis nia faolomainia gwana fua wane ka lukasia 'afe nia?”

³ Ma sa Disas 'e luu kera ka 'urii, “Si baea fifii tee bae sa Mosis nia saea fuamolu suli si doo nai?”

⁴ Ma kera daka bae 'urii, “Sa Mosis nia faolomainia wane uri ka kedaa 'aba beba ni kwailukasi lae, sui kafi lukasia 'afe nia kafi odua kafi lea naa.”

⁵ Ma sa Disas ka bae 'urii, “Sa Mosis nia kedaa na taki nai fuamolu suli na manata lamolu 'e sadi.

⁶ Sui ma, 'ana safali laa mai kada God nia saungainia doo ki sui guu, ‘Nia saungainia wane fai keni.’

⁷ 'Uri si doo nai guu, wane ka faasia maa nia fainia gaa nia, ka rarau fainia 'afe nia,

⁸ ma keeru roo doo ki daru ka tii doo naa.' Keeru ka nao lau ta roo doo 'e'ete, na tii doo guu.

⁹ Doo ne adea guu, si doo ne God nia kani faafia ka sui naa, nao ta waa si lukea naa."

¹⁰ Ma kada sa Disas fainia toa kwairooi nia ki kera oli kau dao 'i luma, kera daka ledia uri malutana si doo nai.

¹¹ Ma nia 'e luu kera ka 'urii, "Ta waa boroi 'ana ne nia lukasia 'afe nia, ma ka adea lau 'ana ta 'initai 'e'ete, nia ooe naa faafia 'afe nia nai.

¹² Ma ka 'uri nai lau guu, lea ta 'initai nia lukasia arai nia, ma ka 'afe lau 'ana ta waa 'e'ete, nia ooe naa faafia arai nia."

*Sa Disas, nia faadianaa wela tu'uu ki
(Matiu 19:13-15; Luk 18:15-17)*

¹³ Toae ki kera ngalia mai kaala wela tu'uu ki siana sa Disas, uri nia ka dau toda ma ka faadianaa fuada. Sui ma toa kwairooi nia ki kera daka ngatafi kera.

¹⁴ Ma kada sa Disas nia liotoi si doo nai, nia rak-ena ka sasu ka bae 'urii fuada, "Molu faolomainia kaala wela tu'uu ki da lea mai siaku, nao molu si suusi kera lau. Suli sa tii ne nia faamamane mala 'ana wela tu'uu ki, nia ne bobola fainia 'initoaa God.

¹⁵ Si doo mamana ku saea fuamololu 'e 'urii, lea ta waa nao si faamamane mala kaa wela tu'uu, nia 'afitai 'asia naa nia ka ruu laona 'initoaa God."

¹⁶ Ma sa Disas ka 'olia wela tu'uu nai ki, ma ka alu 'abana faafi kera ka faadiana kera.

*Tii waa ni toolangaidoo nia ledia sa Disas
(Matiu 19:16-30; Luk 18:18-30)*

17 Si kada sa Disas nia safali lea gu kau uri ka lea naa, tii waa 'e fita mai ka booruru naa 'i maa 'aena. Sa wala nai ka ledia sa Disas ka 'urii, “Waa toolangaidoo diana 'ae, si tee gu ne nau kwai ilia uri nau ku too 'ana mauria firi?”

18 Ma sa Disas luua ka 'urii, “Oe 'utaa ne 'oko sae nau waa diane? God taifilia naa ne nia diana, nao naa ta waa lau.

19 'Oe saitomana gwamu si baea fifii baki bae, nee? Si bae fifii ki bae 'urii, 'Nao 'osi sauwane, nao 'osi ooe, nao 'osi beli, nao 'osi suke faafi ta wane, nao 'osi sukea ta waa, ma 'oko sae'inito 'ana maa 'oe fai gaa 'oe.’”☆

20 Ma sa wala nai ka bae 'urii, “Waa toolangaidoo 'ae, 'ita 'ua mai 'ana kada ku tu'uu, nau ku roo mai suli taki nai ki tiifau.”

21 'Uri nai guu, sa Disas ka lio 'uri nia 'ana liosaue, ka bae 'urii fuana, “Tii si doo gu ne nao 'ua. 'Oe lea kau, 'oko faafoli 'ana 'okona doo 'oe ki tiifau, sui 'oko ngalia malefo nai 'oko falea fua toaa siofaa ki. Aia, ma ni 'oe 'oko too 'amu 'ana totodaa 'i salo. Sui guu, 'oko lea na mai buriku.”

22 Ma si kada sa wala nai nia rongoa doo nai ki 'uri nai, nia maana ka 'asia. Ma nia ka lea na 'ana kau fai manata 'asia lae, suli nia waa totodaa nia baita 'asia naa.

23 Sui sa Disas ka lio kau 'uri toa kwairooi nia ki, ka bae 'urii, “Nia 'afitai 'asia naa fua waa todadoo baita ki kera daka ruu laona 'initoaa God.”

24 Ma toa kwairooi nia ki kera daka kwele 'asia naa 'ana si baea nai ki. Sui sa Disas ka bae 'ana 'urii fuada, “Wela nau ki, nia 'afitai 'asia naa uri ruu lae laona 'initoaa God.

☆ 10:19 'Eksades 20:12-20; Diutoronomii 5:16-20

25 Nia 'afitai 'asia naa uri ta kamel ka ruu 'ae 'ogile. Nia 'e 'afitai ka talua lau uri ta waa todadoo ka ruu laona 'initoaa God.”

26 'Uri nai toa kwairooi nia ki kera daka kwele 'asia naa, suli kera manata toi saea sa na todadoo lae dianaa 'e lea mai faasia God. Ma kera daka ledi kwailiu 'ani kera, kera daka 'urii, “Uri nai tama doo nia 'afitai 'asia naa fua ta waa ka dao toi mauria firi nai rowane?”

27 Ma sa Disas ka bubungi kera ka bae 'urii, “Wane 'ana ne nia 'afitai fuana uri dao toi lae mauria firi, God nia nao. God, nao tasi doo si 'afitai guu fuana.”

28 Ma sa Bita ka bae 'urii fuana, “Kameli meli faasia mai doo ki sui naa uri meli ka lea 'i burimu!”

29 Ma sa Disas 'e luua ka 'urii, “Iuka, nau ku saea fuamolu, lea ta waa ne faasia na luma nia, ma nao toolana ki, ma nao waiwane nia ki, ma nao maa nia, ma nao gaa nia, ma nao wela nia ki, ma nao gano nia ki, fuaku ma fua Faarongoa Diana nee,

30 nia kai too 'ana doo nai ki ka talua ka tasa lau* . Lao fa sato 'i tari'ina, nia kai too 'ana lume, ma toolana ki, ma waiwane nia ki, ma gaa nia ki, ma wele nia ki, ma gano nia ki, ma fai nonifia ki lau guu. Ma 'ana si kada ne nia 'ua, nia kai too 'ana mauria firi.

31 Sui ta, toaa ne kera nii 'i nao ki, kera kai 'isi, ma toaa ne kera 'isi ki, kera kai nii 'i nao.”

Oluna si kada sa Disas nia bae kekerofana mae lana

(Matiu 20:17-19; Luk 18:31-34)

32 Sa Disas nia eta 'i nao 'ana toa kwairooi nia ki, kera daka lea naa uri Durusalem. Ma toa kwairooi nia ki kera daka kwele 'asia naa, ma toaa nai da

* **10:30** Talanga si kada ki lau.

lea lau guu 'i burida, kera daka mau 'asia naa. Ma sa Disas ka talaia na akwala ma roo waa kwairoo nia ki kera daka 'idu tau fasi konia nai, sui nia ka faarongo kera 'ana si doo ki ne kai fuli fuana.

³³ Ma nia ka bae 'urii, “Molu fafurongo fasi, suli kolu lea 'alaa na uri 'i Durusalem nai! Ma kera dai 'olemaelaku naa, nau 'Alakwa nia Wane, uri daka fale nau fua waa baita ni foa ki ma waa toolangaidoo ki 'ana taki. Ma kera dai sae garo laku uri saungi laku, ma dai fale nau naa fuana toaa nao lau Diu ki.

³⁴ Ma na toaa nai ki kera dai 'onionga 'ani nau, ma dai ngisufi nau, ma dai kwae nau, ma dai saumaeli nau naa. Ma sui 'ana oluna fa dani, nau kwai tatae lau gwaku fasi maea.”

*Sa Demes fainia sa Dion daru ledia sa Disas
(Matiu 20:20-28)*

³⁵ Sui, sa Demes fai sa Dion, roo 'alakwa sa Sebedii ki keerua daru ka lea mai siana sa Disas, daru ka bae 'urii fuana, “Wala waa toolangaidoo 'ae, tii si doo ne kaaria dooria miri ka gania siamu uri 'oko faa fuamiri.”

³⁶ Ma sa Disas ka ledi 'urii 'ani keerua, “Tee ne kamuru dooria nau kwai faa fuamuru?”

³⁷ Ma keerua daru luua daru ka 'urii, “Kaaria dooria miri kai gooru 'ana 'inito kwaimani lae fai 'oe lao 'initoaa 'oe, ta waa 'i bali aolo 'oe ta waa 'i bali mauli 'oe.”

³⁸ Ma sui sa Disas ka bae 'urii fuadaru, “Na doo ne kamuru gania siaku nai, kamuru nao muru si filoa guu. Kamuru bobola boroi fai liu lae lao nonifi laa ne nau kwailiu 'i liona?”

³⁹ Ma keerua daru luua daru ka 'urii, “Kaaria bobola gwaari fainia.”

Ma sa Disas ka bae 'urii fuadaru, “Iuka nia mamana, kamuru kai liu lau gu lao nonifii laa ne nau kwailiu 'i laona.

⁴⁰ Sui ta, na fili lana ta waa uri ka gooru fai nau 'i bali aolo nau, ma nao 'i bali mauli nau gu ne, nao lau ni nau ne kwai ilia. Si kula nai ki da too 'ua gu maasia toa ne da 'olofaorada mai fuai.”

⁴¹ Ma si kada na akwala waa kwairooi nia nai ki kera rongoa si doo nai, kera daka rakesasu 'ana sa Demes fai sa Dion.

⁴² Ma sa Disas nia ka koni kera ka bae 'urii fuada, “Kamolou saitomana na waa gwaungai ki ne kera gwaungai fua toaa nao lau Diu ki, kera da too 'ana rigitaa ma daka suumainia 'asia naa toae fua ili lana doori lada ki.

⁴³ Sui ma, ni kamolou gu ne nao molu si ili lau 'uri nai 'i matangamolou. Lea ta waa 'amolou nia dooria kai baita fuamolou, waa nai nia waa ni rao kamolou gwana.

⁴⁴ Ma lea sa tii 'amolou nia dooria kai 'inito, nia na waa ni rao tatakwai lae gwana fuamolou tiifau.

⁴⁵ Suli nau, na 'Alakwa nia Wane, nau nao kusi lea mai uri toae ka rao fuaku. Nau ku lea lau 'aku mai uri ku rao fua toae ki sui gwana, ma ku falea mauria nau fua faamauri lana toaa 'oro.”

*Sa Disas nia guraa tii waa maarodo
(Matiu 20:29-34; Luk 18:35-43)*

⁴⁶ Sui, sa Disas fai toa kwairooi nia ki kera da lea mai daka dao 'ana maefere 'i Diorikoo. Ma si kada kera da faasia Diorikoo fai konia baita nai, kera dao tona tii waa maarodo nai satana sa Baatimias ('alakwa sa Timias) ne gooru gwana suli tala nai uri gani doo lae sia toae.

47 Ma si kada nia ronggo sulia sa Disas na waa bae fasi Naasaret nai, nia ka 'ai na kau 'urii, “Disas, 'oe waa nena fulina Defet, 'o manatai nau mai!”

48 Ma toaa nai ki daka ngatafi nia, daka saea nia ka taaro 'ana. Sui boro ma nia kafi 'ai baita tasa fatai ma ka 'urii, “Waa nena fulina sa Defet, 'o manatai nau mai!”

49 Ma sa Disas ka uu ngado na 'i seeri ka bae 'urii, “Molu 'ailia nia lea mai.”

Ma kera daka 'ailia mai sa Baatimias daka 'urii, “Manatamu ka ele 'ana. 'Oko tatae mai. Nia 'aili 'oe uri 'oko lea siana.”

50 'Uri nai guu nia ka luka 'ana maku baita nia nai ka tio naa, ka sulatatae 'i langi ka lea na siana sa Disas.

51 Ma sa Disas ka ledia ka 'urii, “Tee ne 'oe dooria nau kwai ilia fuamu wala?”

Ma na waa maarodo nai ka 'urii, “Oe waa toolangaidoo, nau ku dooria maaku ka 'ifi ku lilio.”

52 Ma sa Disas ka bae 'urii fuana, “Oli 'oko lea 'amua, na faamamane laa 'oe 'e ilia maamu ka lilio naa.”

Ma 'ali'ali 'ua guu maana sa wala nai ka lilio naa. Ma nia ka lea naa fai sa Disas fai kera suli taala nai.

11

Sa Disas, nia dao lao maefera baita 'i Durusalem (Matu 21:1-11; Luk 19:28-40; Dion 12:12-19)

¹ Si kada sa Disas fai toa kwairooi nia ki kera da dao karangia fera baite 'i Durusalem, kera dao 'ana fera 'i Betfeis ma 'i Betanii, gwauna fa uo kera saea 'ana 'i 'Olif. 'Uri nai guu, nia ka odua ta roo waa 'ana waa kwairooi nia ki, keerua daru ka eta na 'i nao.

² Ma nia ka bae 'urii fuadaru, “Muru lea kau 'ana maefera loko, na muru naofia kau na. Kada muru dao kau 'i seeri, tara muru kai liotoi tii dongki kera kania ka uu gwana 'i seeri ne nao si ngali 'ua gu ta waa. 'Uri nai muru ka lukea muru ka talaia mai uri seeki.

³ Lea ta waa nia ledi kamuru ka 'urii, “Utaa ne muru ka lukea dongki nee?” Muru ka bae 'urii fuana, ‘Na Aofia nia dooria uri ka lea ai, sui ka olitai 'ali'ali lau guu mai ai.’ ”

⁴ Ma keeru daru ka lea, ma daru ka liotoi tii kaa dongki kera kania ka uu gwana ninimana taale 'i maana tii luma. Ma kada keerua lukea naa,

⁵ tai waa da uu 'i seeri ki daka ledi keerua daka 'urii, “Tee ne kamuru lukea dongki nee uria?”

⁶ Ma keeru daru ka luu kera ilingia bae sa Disas nia saea mai fuadaru, ma kera daka faolomainia na fuadaru.

⁷ Ma keeru daru ka talaia mai na dongki nai siana sa Disas, ma daru ka ngalia maku keerua ki daru ka regwataa 'i fafona, ma sa Disas ka raa ka gooru faafia.

⁸ Na toaa 'oro nai ki kera daka samatainia maku tikwa kera ki lau guu sulia taale, ma bali 'ana toaa kera daka sikilia mai uluna baibai ki, ma daka samatainia naa suli taale. Kera da ilia si doo nai uri faabaita lana sa Disas.

⁹ Ma toaa nai sui guu da lea fainia, ta bali daka eta 'i nao, ma ta bali daka 'isi kau, kera daka suungi daka bae 'urii,

“Tangoa God!

Ma dianaa fuana sa wala nee ne nia lea mai fainia
rigitaa God!

10 Ma dianaa fuana 'initoaa nia sa wala ne kai dao mai, ne mala 'initoaa bae kokoo kolu sa Defet!

Tangoa God 'i salo liu!”

11 Sa Disas nia ruu laona fera 'i Durusalem, ka lea naa uri laona Beukaua God. 'Uri nai, nia ka lio kwailiu, ma ka liotoi doo ki tiifau. Sui boroi ma faanoē kai rodo naa, nia ka tasa lau gwana uri maefera 'i Betanii fainia akwala ma roo waa kwairooi nia ki.

*Sa Disas, nia agia na fig nai
(Matiu 21:18-19)*

12 Tio dani kera oli mai fasi Betanii, sa Disas ka fiolo.

13 Ma nia lio kau, ma ka liotoi tii 'ai ululua nai kera 'ailia 'ana fig. Nia ka lea karangia kau uri ka liotoi ta fuaedoo 'i gwauna. Ma sui, kada nia dao 'i 'aena, nia ka liotoi gwana otona 'abana nao gu fuaedoo, suli kada na fig ki da ulu'atoa.

14 Ma sa Disas ka bae 'urii fua fig nai, “Ta waa si 'ani lau ta fuaedoo faasi 'oe ka oli 'alaa!” Ma toa kwairooi nia ki kera ka rongoa si doo nai.

*Sa Disas, nia ruu lao Beukaua God
(Matiu 21:12-17; Luk 19:45-48; Dion 2:13-22)*

15 Si kada kera dao naa 'i Durusalem, sa Disas ka ruu na laona Beukaua God. 'Uri nai, nia ka taria naa toaa sui guu ne kera foli ma daka faafoli 'ana doo ni afuafu lae ki.* Ma nia ka kefusia gwegele kera ki toaa nai ki da tatala 'ana malefo ki. Ma nia ka kefusia lau guu doo ni goorua kera ki toaa ne kera foli 'ana fao ki.

* **11:15** Toaa da tatala 'ana malefo ki kera dai kaubarea malefo kera toae ki.

16 Ma nia ka luia nao ta waa si ngalia mai ta doo uri faafoli lae ai fua laona Beukaua God.

17 Ma nia ka toolangaidoo fua toae ki ka bae 'urii, “God nia saea laona kekeda laa Abu ka 'urii, ‘Na beu nau, kera saea 'ana beu ni foa lae fua toaa ki sui lao fera ne 'i saegano.’ Ma sui molu ka bulasia molu ka alua 'amolu 'ana kula ni too kera toaa bebeli ki.”

18 Na waa baita ni foa ki fainia waa toolangaidoo ki 'ana taki, kera rongoa si doo nai daka safali nani naa uri tasi doo dai ilia uri saumaeli lana sa Disas. Ma sui daka mau lau gwada 'ani nia, suli na konia nai kera da kwele 'asia naa 'ana toolangaidoo laa nia.

19 Nia saulafia naa, sa Disas fai toa kwairooi nia ki, kera daka oli lau gwada faasia 'i Durusalem.

Fafaataia 'ana fig
(*Matiu 21:20-22*)

20 Tio dani 'uubongi kera oli lau gu kau suli taale, kera daka liotoi fig bae 'e kuku ka 'ako naa, safali gu mai lao kutuna ka raa mai.

21 Ma sa Bita ka manata toi naa si baea bae sa Disas nia saea fua 'ai nai, ma ka bae 'urii fuana sa Disas, “Waa toolangaidoo 'ae, liotoi fasi fig bae 'oe 'o agia ne nia mae naa!”

22 Ma sa Disas nia luua ka 'urii, “Molu manata mamana 'ana God.

23 Si doo mamana ku saea fuamolu 'e 'urii, lea kamolu molu bae 'urii fua fa uo loko, “Oe 'idu kau 'oko 'asi 'oe na kau lao asi bue,’ molu ka manata mamana ma ka nao molu si manata sala lao liomolu, si doo nai kai fuli. God kai ilia gwana fuamolu.

24 Doo ne adea guu nau ku saea fuamolu nai, kada molu foa, ma molu ka gani uri tasi doo, molu ka manata mamana mala 'ana sae kamolu ngalia naa, ma God kai falea gwana doo ne kamolu gani uria.

25-26 Iuka, kada kamolu foa, molu ka manata lukea ta'aa laa kera waa ki fuamolu, 'uri ne Maa kamolu 'i salo nia manata lukea lau guu abulo ta'aa laa kamolu ki.”

*Da ledi 'alaa 'ana rigitaa sa Disas
(Matiu 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Sa Disas fai waa kwairooi nia ki, kera oli mai daka dao lau gu 'i Durusalem. Ma si kada sa Disas 'e ruu lao Beukaua God, na waa baita ni foa ki, ma waa toolangaidoo ki 'ana taki, ma waa gwaungai ki, kera daka lea mai siana.

28 Ma daka ledi 'urii 'ani nia, “Nee wala, na rigitaa tee ne 'oe too ai ma 'oko ilia doo neki? Ma sa tii ne faa rigitaa nee fuamu uri ili lana doo neki?”

29 Sa Disas 'e luu kera ka 'urii, “Iuka, nau boroi ku ledi kamolu lau gu uri tii si doo. Lea kamolu luu nau, nau kufi faarongo kamolu 'ana rigitaa ne nau ku too ai fua ili lana doo neki.

30 Aia, kamolu saea fasi fuaku, na rigitaa ne sa Dion nia too ai uri faasiuabu lae nia lea mai fasi God, ma nao nia lea mai fasi wane gwana?”

31 Ma kera daka bae suli si doo nai matangada uri dao lae toi si doo dau saea, ma daka 'urii, “Tee ne kolu kai saea? Lea sa kolu olisi nia ma kolu ka bae 'urii, 'Faasia God,' nia kai bae 'urii na, “Utaa ne molu si faamamanea sa Dion?”

32 Ma lea kolu bae lau guu 'urii, 'Nia lea gwana mai faasia wane 'ana fera ne 'i saegano.’” Kera daka mau lau gwada 'ana toaa ki, suli na toaa nai

sui guu kera da saitomana sa Dion nia na brofet mamana.

³³ Nia ne, kera luua sa Disas ma daka bae 'urii, “Kameli ulafusia!”

Ma sa Disas ka bae 'urii fuada, “Nau boroi nao kwasi faarongo kamolu lau guu 'ana rigitaa nee nau ku ilia 'ana doo neki.”

12

Na tarifulaa suli waa 'e faa ola nia ka tio 'abana tai waa

(Matiu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Sui, sa Disas ka safali bae fua toa gwaungai kera toaa Diu 'ana tarifulaa ki. Ma nia ka bae 'urii, “Tii waa nia fasia ola greib nia lelea ka sui naa. Nia ka 'uia sulufau kalia, ka 'elia tii fauongi ni dali ngisi lana greib ki 'i laona fua ngilo lana waen, ma ka saungainia tii labu ni folo lae 'ana ola nia nai. Sui nia ka alu ola nai 'i 'abana tai waa uri daka suasulia ne kera da kwai ala faafi uri fale lana bali fanga nia waa naisata 'ana ole kada 'e maua. Nia ade 'uri nai sui, nia ka lea naa 'ana fera tau. ² Totoo 'e dao si kada ola greib nai 'e maua, nia ka falea tii waa ni rao 'ana ka lea mai sia toa bae lao raoa nia, uri ka ngali kau bali fanga naisata 'ani nia waa 'ana doo.

³ Ma si kada waa nai dao, toa nai daka daua daka karoa. Ma kera daka kwae nia, sui daka olitainia ka oli tatakwai gwana.

⁴ Sui, na waa nai 'ana ola ka odua lau gu mai ta waa lau. Toa bae liu daka diu gwauna sa wala nai ma daka ilia naa doo 'oro faa noni susuala 'ani nia.

⁵ Waa nai 'ana ola ka odua mai ta waa lau guu. Ma toa bae kera daka saungia sa wala nai ka mae naa. Waa nai 'ana ola, nia odua lau mai waa 'oro

nia ni rao ki ma sui, toa bae daka kwaeta'aa 'ana ta bali ada, ma tai doo kera saungida daka mae naa.

⁶ Ade 'uri nai lelea tii fa waa 'isi naa ka too fua odu lana mai. Na waa 'isi nai 'e too, nia na 'alakwa nia waa 'ana ola nai 'ua guu. Ma nia ka liosau 'asia naa 'ana 'alakwa nia nai. Sui boroi 'ana, nia ka odua na mai, ma ka manata 'urii, 'Wela nau nee 'ua gu taari kera daka sae'inito 'ani nia.'

⁷ Ma sui boroi 'ana, toa bae kera daka bae 'ada fuada kwailiu daka 'urii, 'Na wela bae kai ngali fulingana gu maa nia ne! Lea mai kolu saungia ka mae 'ana, uri kolu ka ngali 'akolu doo neki maa nia kai faa fuana nee!'

⁸ Ma kera daka saungia wela nai ka mae, ma daka ngalia doo mae naa daka 'ui ai sara fasi laona ola nai."

⁹ 'I seeri sa Disas ka ledia toa gwaungai bae ka 'urii, "Tee ne na waa 'inito nai 'ana ola nia kai ilia 'ana toa nai? Nia kai lea mai kai saumaelia toa nai da ala faafia sua lae suli ola nai, sui nia ka alua lau ola nai 'i 'abana toaa 'e'ete ki naa, uri daka sua lau sulia fuana.

¹⁰ Talafana lau gu si doo bae molu teemai sulia lao buka abu nai, bae 'e bae 'urii, 'Si fau bae toa ni saungai luma ki da 'ui gwada ai, nia 'ana ne si fau 'initoa ni faangasi lana fatai lume.

¹¹ God ne ilia si doo nai ka 'uri nai, ma kolu ka suai ka diana 'asia naa.' " ☆

¹² 'I seeri guu, na toa gwaungai nai toaa Diu ki, kera daka nani naa uri tasi ade laa uri daka daua sa Disas, suli kera da filoa naa sa Disas 'e falea si tarifula laa nai suli kera. Ma sui, kera daka mau

lau gwada 'ana konia nai, daka faasi nia daka lea na 'ada.

*Si baea suli foli lana takisi fua waa 'inito 'i Rom
(Matiu 22:15-22; Luk 20:20-26)*

¹³ Totoo lau guu toa gwaungai nai ki daka odua mai tai Faarisii fainia tai waa 'ana toaa sa Herod ki, daka lea mai daka ledia naa sa Disas uri kefusi lana 'ana tasi doo nia kai saea.

¹⁴ Iuka. Kera daka dao na siana, ma daka bae 'urii, “Waa toolangaidoo 'ae, kameli saitomana si doo ne 'oe saea ki, si doo mamana ki sui guu. 'Oe 'o toolangaidoo fua toae ki 'ana mamanaa God ka lea 'ua gu suli doori lana. Ma ka nao 'osi 'ado guu fainia ta waa, 'ana manata laa 'i tala'ana. Ma ka nao 'osi mamaura guu 'ana manata lana ta waa 'inito boroi 'ana. Aia, 'oe faarongo kameli fasi. Nia 'o'olo gwana 'ana taki God, uri meli ka folia takis nee fua waa 'inito nee 'ana fera 'i Rom, ma nao 'utaa? Nia 'o'olo gwana fua kameli ka faa, ma nao 'e nao?”

¹⁵ Ma sui, sa Disas ka filoa gwana sukea kera nai, nia olisi kera ka 'urii, “Tee ne adea molu ka sasi uri kefusi laku? Ngali fasi mai tafa seleni ku suai fasi.”

¹⁶ Ma kera daka ngalia mai tii fa seleni fuana, nia ka ledi kera ka 'urii, “Nunu sa tii ne nii 'afa seleni nee, ma satana sa tii ne nii ai nee?”

Kera luua, daka 'urii, “Waa 'inito nee fera 'i Rom na.”

¹⁷ Sa Disas ka bae 'urii, “Lea kau, si doo naisata 'ana waa 'inito 'i Rom ki molu faa 'amolu fua waa 'inito 'i Rom, si doo naisata 'ana God molu ka faa 'amolu fua God.”

Ma kera daka kwele 'asia naa 'ani nia.

*Na baea suli tatae lae fasi maea
(Matiu 22:23-33; Luk 20:27-40)*

¹⁸ Sui, toa Sadiusii ki daka lea lau gu mai siana sa Disas. Na Sadiusii ki da saea lelea wane 'e mae naa 'afitai sae totoo nia ka tatae lau faasia maea.

¹⁹ Ma kera daka ledia sa Disas daka bae 'urii, “Waa toolangaidoo 'ae, sa Mosis kedaa na taki fuakolu ka bae mai 'urii bae, ‘Lelea waa 'e mae fasi 'afe nia, ma ka nao si welaa guu, na toolana 'ua guu waa nai ka adea lau 'initai nai uri ka kwalafia ta wela ka talana sa wala nai 'e mae.’

²⁰ Aia, totoo tii bara waisaasina nai kera 'ada fiu waa ki fatai. Na waa 'i nao 'e adea tii wela keni nai, sui ka nao si welaa guu, nia ka mae gwana.

²¹ 'Uri nai, waa 'i burina ka adea lau wela keni nai, ma ka nao si welaa lau guu, nia ka mae lau gwana. Oluna waa ka 'uri nai lau guu.

²² Ma ka lea na 'uri nai suli fiu waisaasina nai ki kera mae lelea ka sui guu ka nao ta waa ada si welaa guu. Ma burina kera da mae tiifau naa, wela keni nai ka mae lau guu.

²³ Ma sui 'uri nai, totoo 'e dao 'afa dani God 'e tataea toaa da mae ki fasi maea, na 'initai nai na 'afe sa tii guu nai 'ana bara waisaasina nai. Kera sui gu bae da adea wela keni nai!”

²⁴ Ma sa Disas 'e luu kera ka 'urii, “Kamololu molu ulafusia malutana Kekeda laa abu ki fainia tetede God nai molu ka manata garo suli si doo nai ka 'uri nai.

²⁵ Suli, si kada waa ki da tatae naa fasi maea, kera da 'uria na 'ada 'ensel loki 'i salo nai, ne nao dasi arai ma dasi 'afe naa.

²⁶ Iuka, nau ku toolangaidoo fuamololu suli tatae laa fasi maea. Nau ku saitomana kamololu teemainia naa si baea bae sa Mosis 'e saea suli na

era bae saru 'ana kaa 'ai tu'uu bae. Si kada bae, God 'e bae 'urii fua sa Mosis, 'Nau naa ne God ne sa 'Abraham 'e foosia, ma God ne sa 'Aesak 'e foosia, ma God ne sa Diakab 'e foosia.'

²⁷ Toolangai lana si baea nai 'e 'urii, toa nai ki kera mae naa, sui boroi God 'e faatainia kera da foosi nia 'ua gwada, ma daka kwaimani 'ua gwada fainia. Kamolu manata lamolu 'e garo suli si doo nai!"

Si baea fifii 'inito tasa

(Matiu 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ma tii waa ni toolangaidoo lae 'ana taki sa Mosis, 'e lea mai ka fafurongoa olisusuu laa nai fai sa Disas. Nia 'e rongoa sa Disas 'e olisi diana 'ana si ledi laa nai Sadiusii ki da ledi nia ai, nia ka ledi 'urii 'ana sa Disas, "Si baea fifii tee gu ne 'inito ka talua sui naa si baea fifii ki lao taki sa Mosis?"

²⁹ Sa Disas 'e olisi nia ka bae 'urii, "Si baea fifii ne 'inito ka talua sui naa si baea fifii ki ne 'urii, 'Toaa Diu ki, molu rongo fasi! God na Aofia kia nee, nia taifili nia gu ne God.

³⁰ 'O liosau 'ana God na Aofia kia 'ana liomu tiifau, ma 'ana mangomu tiifau, ma 'ana manata lamu tiifau, ma 'ana tetede 'oe tiifau.

³¹ 'O liosau 'ana ta wane kau ka mala lau guu ne 'oe liosau 'ani 'oe tala'amu.' Nao tasi baea fifii si 'inito si talua roo si baea fifii nai ki."

³² Ma waa ni toolangaidoo nai 'ana taki sa Mosis ka bae 'urii fua sa Disas, "Waa ni toolangaidoo 'ae, 'oe olisi diana 'asia naa 'ana si ledi laa nai. Doo mamane naa nai 'oe saea God nee taifilia naa ne nia God ma ka nao naa ta God 'e'ete lau.

³³ Ma waa ka liosau 'ana God 'ana mangona tiifau, ma 'ana liona tiifau, ma 'ana tetede lana

tiifau. 'Okò saea, waa ka liosau 'ana waa ki mala ne nia 'e liosau 'ani nia 'i tala'ana, ma si doo nai ka 'initoa ka talua faledoo lae ki sui naa ma afuafu lae ki sui naa fua God."

³⁴ Sa Disas 'e lio saitomana filodoo laa sa wala nai nia ka bae 'urii fuana, "Oe nii karangia naa 'initoaa God nai."

Ma safali 'i seeri ka lea naa, nao ta waa si bobola lau fainia ka ledia sa Disas 'ana ta ledi laa lau.

Sa Disas nia waa lao kwalafaa sa Defet, ma na Aofia sa Defet

(Matiu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Si kada sa Disas 'e toolangaidoo laona Beukaua God, nia ka ledi 'urii, "Tee ne adea waa ni toolangaidoo ki 'ana taki sa Mosis daka saea na Kraes nee nia na waa 'e futa gwana lao kwalafaa sa Defet?"

³⁶ Na Anoedoo Abu bae nia faabaea sa Defet ka bae 'urii,

'God nia bae 'urii fua Aofia nau:

'O gooru ngado 'amu 'i bali aolo nau 'ana 'initoae, lelea ka dao si kada nau kwai ilia malimae 'oe ki 'oko 'inito faafi kera.' ✧

³⁷ "Sa Defet 'e tala 'ailia Kraes 'ana 'Aofia' nia. Doo ne adea guu, na Kraes nia nao lau otona gwana waa 'e futa gwana kau 'i buri lao kwalafaa sa Defet. Nia na Aofia sa Defet lau guu."

Na konia baita nai, kera daka ele 'asia naa si kada kera fafurongoa bae lana sa Disas.

Sa Disas, nia bae 'u'ufa sulia toa ni toolangaidoo ki

(Matiu 23:1-36; Luk 20:45-47)

✧ 12:36 Sam 110:1

³⁸ Ma si kada sa Disas toolangaidoo, nia ka bae 'urii, “Molu ka fiia toa ni toolangaidoo neki suli taki sa Mosis. Na liu kwailiu lae fainia maku kwanga diana tikwa neki maa usie ki, kera da ilia ka diana 'asia naa uri waa ki daka tango kera fainia.

³⁹ Ma lelea doo, si kada 'ana fafangaa ki ma lao beu ni ofu lae ki kera daka dooria 'ua guu gooru lae 'ana kula ni goorua kera waa 'inito ki.

⁴⁰ Ni kera 'ua gu ne toaa ni beli lana luma kera ai 'oru ki. Ma sui, kera daka foa 'ana foa laa tikwa ki 'asia naa uri waa ki ka tango kera fainia. Kera toaa 'uri nai ki ne God kai falea kwakwaea ne ta'aa 'isi lau fuada.”

Fale laa nia tii gwa 'oru malania
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Sa Disas nia gooru karangia na kufidoo ni alu malefo lae, laona Beukaua God. Nia ka bubungia kada toae ki da falea malefo kera ki fua koni lana fua beukaua nai. Ma ka suana toaa 'oro suadoo da falea malefo baita ki.

⁴² Sui lelea, nia ka suana tii gwa 'oru siofaa nai nia lea mai ka falea naa roo kaa miga malefo tu'uu nai ki.

⁴³ Ma 'uri nai, sa Disas ka 'ailia mai toa kwairooi nia ki siana, ka bae 'urii fuada, “Si doo mamana ku saea fuamolu 'e 'urii, gwa 'oru malania nee 'ana ne nia falea malefo ne baita ka talua malefo neki toaa neki sui guu da faa ki.

⁴⁴ Suli toaa neki kera suadoo ki nee, kera fale gwada si orongadoe 'ana suadoo kera ki ne. Aia, gwa 'oru malania nee, nia fale tiifau naa 'ana malefo ne nia too ai, fua lao kufidoo loko ni fale-doo.”

13

*Si kada na 'aftaia baita kai dao
(Matiu 24:1-14; Luk 21:5-19)*

¹ Si kada sa Disas 'e ruu 'i maa ka lea na kau fasi Beukaua bae, tii waa 'ana toa kwairooi nia ki ka bae 'urii fuana, “Waa ni toolangaidoo 'ae, 'o suana fasi 'amu gaafana fau baita neki fainia saungaia diana neki 'ana Beukaua nee wala!”

² Ma sa Disas ka luua ka 'urii, “Aia, 'oe suana beu baita saungai lana neki 'ana Beukaua nee nai? Totoo tii si kada nii 'ua kau, na talae fau neki sui guu dai atoli daka tagabola lelea ka sui, tasi fau boroi si gooru guu fafona ruana si doo 'ani kera.”

³ Aia, si kada sa Disas 'e gooru 'ana gwauna fa uo 'i 'Olif 'i bali loko lau guu 'ana Beukaua nai, sa Bita, sa Demes, sa Dion, ma sa 'Andru kera daka ledi aroaro 'ani nia daka 'urii,

⁴ “O faarongo kameli fasi wala. 'I angita gu ne doo nai ki 'oe saea nai kai fuli ai? Ma na tee gu ne lelea meli suai 'e fuli ma kameli ka saitomana si kada nia naa doo nai ki uri ka fuli ai?”

⁵ Ma sa Disas ka bae 'urii fuada, “Molu ka fia ade lea ta waa ka suke kamolu ma ka talai garo 'ani kamolu.

⁶ Suli tee, na waa 'oro ne kera kai dao mai 'ana sataku ma kera dai bae 'urii, ‘Nau na Kraes bae naa ne!’ 'Uri nai guu ma kera daka talai garo naa 'ana toaa 'oro nai.

⁷ Tasi doo lau, si kada kamolu rongo na omee ki da firu, ma nao molu ka rongo ununua 'oro sulia na omee nai ki, nao molu si mau lau. Na doo 'uri nai ki 'afitai ka nao lau, kera kai dao gu mai. Ma sui boroi 'ana, ade sae 'oko kwaifii 'amu sae sa sui lana doo ki naa nai. Nao 'ua nai.

⁸ Totoo bobongi ta fera 'e tatae ka firu gwana fainia ta ruana fera, ma ta waa 'inito fainia toaa nia da tatae lea daka alasia gwada ta ruana waa 'inito fainia toaa nia. Na anuanu lau guu kai liu 'ana bali fera 'e'ete ki sui, ma na uni fioloa ki kai liu 'ana kula 'oro. Fuli lana doo nai ki 'e mala gwana ta keni faafuta si kada nia kafi safali fiiwela guu.

⁹ “Molu ka folo diana lau guu, suli kera kai fale kamolu fua lao 'abana toa rao 'i fera ki. Toae ki kera kai dau kamolu, daka ngali kamolu naa fua kwae lamolu. Kera kai nangasi kamolu 'i lao beu ni ofu lae ki, suli kamolu faamamane nau. Ma kera kai talai kamolu kau 'i maana waa 'inito ki fua didi lamolu lae. Ma 'i seeri kamolu kai faarongo kera 'ani nau.

¹⁰ Ma ni kamolu molu kai bae fasi 'amolua sulia na Faarongoa Diana nee fua toae ki sui lao fera ne 'i saegano.

¹¹ Si kada tee gwana kera dau kamolu, ma daka talai kamolu uri didi lamolu lae, nao molu si manata isifufuli lau suli si doo ne molu kai saea. Si baea ne Anoedoo Abu nia falea fuamolua 'ana si kada nai, nia naa ne molu kai saea. Suli na Anoedoo Abu 'ana ne kai bae, nao lau ni kamolu.

¹² Totoo kau na waa ki dai falea gwada toolada ki fua saungi lada, ma na waa ni maa lae ki, kera dai ili 'uri nai lau guu 'ana wela kera ki. Ma na wele ki, kera dai ade faasia bae lana maa kera ki fainia gaa kera ki. Ma kera kai falea maa fai gaa kera ki fua saumaeli lada.

¹³ Toae ki sui gwana kera kai susubutai kamolu suli ne kamolu toaa nau. Ma sui boroi 'ana ka 'uri nai, waa ne faamamane nau ka ngado lelea ka dao 'ana sui lana doo nai ki sui guu, God kai faamauri

nia.

*Si baea suli Beukaua bae
(Matiu 24:15-28; Luk 21:20-24)*

¹⁴ “Totoo lelea molu ka suana naa na doo sua bae kera dao daka faa uua naa laona lalo abu nee kula nao si bobola na uri ka uu ai, ma God ka lukasia naa beu nia.” (‘Oe waa ni teemai lae 'oko filo diana 'ana doo nai.) “Ma lelea nia 'uri nai naa, toaa nee lao bali lolofaa nee 'i Diudia molu ka tafi na uri fa toloa ki.

¹⁵ Ma 'ana si kada nai, tii ne 'oe 'o too mai 'i fafo lume, 'oko tafi namu. Nao 'osi dora lau 'ana sasi lae fai ruu lae mai luma kamu uri koni lana 'okodoo 'oe ki.

¹⁶ Ma tii ne 'oe nii 'ua mai lao ole 'ana si kada nai, 'oko tafi na 'amu. Lelea maku baita 'oe ka nii boroi kau 'i luma kamu, nao 'osi oli lau mai uria, ka faadora 'oe.

¹⁷ Ma si kada nai nia kai ta'aa 'isi fuada ai kulua ki fai ai faasusu ki, suli kai 'a'atola fuada uri tafi 'ali'ali lae.

¹⁸ Molu foa uri God ka nao si faolomainia uri fuli lae lau guu ofofana si kada 'ana ute ma ka gwagwari'olaa.

¹⁹ Suli na 'afitaia nai kai ta'aa 'isi ka talua lau 'afitaia ki sui ne wane lao fera ne 'i saegano da saitomana ki, 'ita mai si kada God saungainia molaagali ka dao 'i tari'ina. Ma 'ita 'i tari'ina ka lea 'alaa naa, ta 'afitaia boroi nao si 'uria naa.

²⁰ Lelea sae God ka nao si 'oikukuru 'ana si kada 'afitai nai, 'afitai ta waa ka mauri lau. Ma sui, uri nunufana gwana toaa fifilia nia ki, nia kai 'oikukuru 'ana si kada 'afitai nai.

²¹ “Iuka, lea ta waa bae 'urii fuamolu, ‘Lea mai suana 'amolu, na Kraes bae gu ne,’ ma nao ka bae

'urii, 'Lea molu suana 'amolu, nia nii 'i lobaa,' nao molu si faamamanea.

²² Suli na brofet suke ki kera kai dao mai, ma kera kai ilia fafaataia ki ma doo ni kwele lae ki ai, uri sae lelea walude gwana ma kera daka talai garo 'ada 'ana toaa fifilia nia God, ma sui ka 'afitai.

²³ Molu ka folo diana! Nau ku faarongo kamolu na kau 'ana doo ki 'ana taue nai.

*Dao lana lau mai na 'Alakwa nia Wane
(Matiu 24:29-35; Luk 21:25-33)*

²⁴ “Ma si kada ne 'afitaia nai 'e sui,
'God kai koko faafia maana sato fainia madama loo, ma keeru ka nao si tala folaa.

²⁵ Ma God kai taga 'ana bubulu loki, ma kera da kai 'asi kera fasi mamangaa.

Ma nia kai tagabola 'ana doo loki lao salo, ma kera da kai tio garo fasi fulida ki.’ ✧

²⁶ “Nia dao fatai 'i seeri, toae ki dafi suaku nau na 'Alakwa nia Wane, kufi dao faatai mai fainia rigitaa ma na rara laa baita tasa 'i fafona barobaro loo.

²⁷ Ma nau kwai falea 'aini 'ensel nau fua laona fera ne 'i saegano tiifau, fua koni lana mai toaa fifilia nia ki God.”

*Doo neki sa Disas saea totoo dai fuli, kera dai fuli
lelea ka sui tiifau guu*

²⁸ Sa Disas ka saea tii si baea 'ana tarifula lae ka 'urii, “Molu manata fasi suli na 'ai nee na fig. Na fig, lelea kamolu suana nia 'e fufurua naa, kamolu saitomana uni sato nia karangi dao naa.

✧ 13:25 'Aesaea 13:10; 34:4; 'Isikel 13:7; Dioel 2:10,31; 3:15

²⁹ Talafana lau guu, lelea kamolu suana 'afitaia ta'aa 'isi 'oro nai ki kera dao naa, kamolu saitomana dao laku mai nia karangi naa.

³⁰ Si doo mamana ku saea fuamolu 'e 'urii, uni wane nee 'i tari'ina kera dai mauri 'ua gwada, si doo nai ki sui gu ka fuli.

³¹ Salo loo fainia saegano nee totoo dai sui gwada. Aia, ma si baea ku saea ki 'afitai daka sui kaaroa naa.

Nao ta waa si saitomana si kada sa Disas kai dao ai
(Matiu 24:36-44)

³² “Nao ta waa si saitomana fa sato ma si kada ne nau kwai dao ai. Na 'ensel 'i salo ki nao dasi saitomana, ma ni nau 'Alakwa nia Wane boroi, nao kusi saitomana lau guu. God na Maa taifili nia gu ne saitomana.

³³ Molu folo diana ma molu ka kwaimaasi, suli kamolu ulafusia si kada tee ne nia kai dao.

³⁴ Na dao laku mai nia kai mala tii waa kada 'e faasia luma nia ka lea 'ana fera tau. Ma nia ka alua 'okona doo nia 'i 'abana waa ni rao nia ki. Nia tolingia si raoe ki fuada sui guu. Sui nia ka saea fua waa ni sua lae suli maesakaa, uri ka folo diana.

³⁵ Doo ne adea guu, molu fiia, suli kamolu nao si saitomana si kada tee ne waa 'ana luma kai dao. Nia kai dao mai 'i saulafi nee, ma nao lao tofungana rodo nee, ma nao 'i 'ofaidani nee, ma nao 'i 'uubongi dani folaa naa.

³⁶ Ma lelea sae kamolu tona boroi nia ka dao 'ali'ali naa, tii maleu lae ne nao molu si ilia ade nia ka dao tomolu fainia.

³⁷ Si doo ku saea fuamolu, ma fua toae ki sui gwana naa ne 'urii: Molu folo!”

14

Waa baita ni foa ki da 'olo saufini 'ana mae lana sa Disas

(Matu 26:1-5; Luk 22:1-2; Dion 11:45-53)

¹ Roo fa sato naa ne tio, sui ka dao 'ana Fangatasae,* ma na Fafangaa ni 'ani lana beret nao isi ai. Ma na waa baita ni foa ki, fainia waa toolan-gaidoo ki 'ana taki, kera daka alu tii manataa sui naa, fua dau agwa lae 'ana sa Disas ma saungi lana uri ka mae naa.

² Sui, kera daka bae 'urii, “Nao kolu si dau nia lau noni Fafangaa nee, ade lea toaa nee daka firu lau gwada fai kolu.”

Tii wela keni 'e waiwaia ifuna sa Disas 'i luma sa Saemon 'i Betanii

(Matu 26:6-13; Dion 12:1-8)

³ Si kada sa Disas 'e nii 'i Betanii, ma ka fanga 'ana luma kera sa Saemon, waa nai furo 'e saungia 'i nao sui sa Disas ka guraa, tii wela keni nai ka lea mai ka dao. Na wela keni nai 'e ngali mai tii bii waiwai moko diana nai 'ana kafona naad taifilia naa ma liu lana ka baita tasa,† ma ka nii mai lao kufi 'alabasta iriroa diana nai.‡ Dao nia ka 'ifingia bii waiwai nai, ka kistainia naa waiwai moko diana nai lao gwauna sa Disas.

⁴ 'I seeri, bali 'ana toaa ne da suai si doo nai, daka bae rakesasu daka 'urii fuada kwailiu, “Nia sake-toa gwana waiwai moko diana loko nai rowaa!

* **14:1** Fafangaa ne Diu ki ilia fuana manata lae tona kada kokoo kera ki mai 'i nao lea faasia 'Isib. † **14:3** Na waiwai ne moko ufiufi diana ne kera saea 'ana Naad. ‡ **14:3** Na kufidoo ne kwanga tasa ne kera saea 'ana 'alabasta na fau ne magamaga tasa.

⁵ Doo lea sae nia faafoli ai ma ka ngali malefo baita§ 'asia naa uri maana loko. Lea 'uri nai mone, nia ka falea malefo nai fua 'adomi lana toaa siofaa ki na.” Ma kera daka ngatafia naa wela keni nai.

⁶ Sa Disas ka bae 'urii fuada, “Alu too 'ana nia ilia 'ana na! Nao molu si bae tona lau 'uri nai. Si doo Diane ne nia ilia na fuaku nee.

⁷ Na toaa siofaa ki da too siamolu ka lelea firi gwana. Ma lelea tasi kada boro'i molu doori 'adomi lada, molu ka ilia gwamolu. Ma ni nau, tara ku too fai kamolu si tau guu.

⁸ Ni wala nee, si doo nia bobola fainia ka ilia fuaku naa ne nia ilia sui naa nai. Nia kistainia waiwai moko diana nee 'i noniku uri ka ade akau na 'ana noniku maasia alu laku lao kilu gwau ne, uri lelea ku mae boro'i nia ilia sui na 'ani nau.

⁹ Si doo mamana ku saea fuamolu 'e 'urii, 'ana si kula ki sui gwana ne kera dai bae sulia na Faarongoa Diana nee ai lao fera ne 'i saegano, si doo ne ni wala nee ilia fuaku kera dai bae lau guu sulia 'i seeri, uri manata toi lae.”

Sa Diudas 'e ala faafi fale lana sa Disas 'i 'abana malimae ki

(Matiu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Sui sa Diudas 'Iskariot, na waa bae 'ana ak-wala ma roo waa ni kwairooi baki sa Disas, ka lea naa siana waa baita ni foa ki. Ma nia ka bae na 'urii fuada, “Nau kwai falea sa Disas fuamolu.”

¹¹ Ma kera daka ele 'asia naa sulia doo nai nia saea, ma daka alangai naa uri faa lana si malefo fuana uri si doo nai. Ma sa Diudas ka safali nani naa uri tasi kada diana fua nia ka falea sa Disas fuada.

§ 14:5 Malefo baita: Folia 'ana malefo bobola fainia fofolia 'ana tii fa ngali.

Na Fangatasae 'e safali

(*Matu 26:17-25; Luk 22:7-14,21-23; Dion 13:21-30*)

¹² 'Afa dani totoonao 'ana Fafangaa bae ni 'ani lana beret nao isi ai, ma otofana lau guu si kada bae fua saungi lana kale sifsif bae 'ana Fangatasae, toa kwairooi baki sa Disas daka ledi nia. Ma daka 'urii, “I fai ne 'oe dooria kameli lea meli kai kwaimaakwali 'ana doo ki ai uri 'oko fanga 'ana Fangatasae ne ai?”

¹³ Sa Disas ka bae 'urii fua ta roo waa ada, “Muru lea fasi kau 'i nao lao fera loko 'i Durusalem. Tara muru dao tona tii waa nia ngalia tii kufidoo fungu 'ana kafo. Kada kamuru dao tona 'uri nai, muru ka lea na 'i burina

¹⁴ uri luma ne nia dao ka ruu 'i laona. Muru ka bae na 'urii fua waa nai 'ana luma, ‘Na waa toolangaidoo 'e ledi mai uri kadaluma tee bae nia fainia waa kwairooi nia ki dai fanga ai 'ana 'ani lana Fangatasae.’

¹⁵ Ma tara waa nai kai faatainia tii kadaluma 'i langi, kula doo ki sui naa nii ai. 'Uri nai guu, muru ka raodoo na fuakolu 'i seeri.”

¹⁶ Na roo waa kwairooi nai ki daru ka lea naa lao fera 'i Durusalem. Ma keeru daru ka liotoi doo ki fuli ka 'uria 'ua gu doo nai sa Disas saea ki kau fuadaru. Ma keeru ka raodoo na fuada maasia Fangatasae.

¹⁷ Ma 'i saulafi gu mai, sa Disas ka dao na mai fainia akwala ma roo waa sarenga ni kwairooi nia ki.

¹⁸ Ma si kada kera dau 'ana fanga lae 'ada, sa Disas ka bae na 'urii, “Si doo mamana ku saea fuamololu 'e 'urii, tii waa 'amololu nia kai fale nau 'i

'abana malimae ki. Waa nai 'e fanga kwaimani gwana fai nau 'i seki.”

¹⁹ Ma 'uri nai guu toa kwairooi nai sa Disas ki daka safali liodila naa, ma daka ledi too tii waa naa 'ana sa Disas daka 'urii, “Ade sae nau gwana 'oto nai wala?”

²⁰ Sa Disas 'e luu kera ka 'urii, “Ta waa 'amolu akwala ma roo waa sarenga ni kwairooi nau neki naa nai, ma nia waa nai 'e kurumainia lau guu si beret nia laona kufidoo ni fanga nee fai nau 'i seki nai.

²¹ Ma ni nau 'Alakwa nia Wane, nau kwai mae naa uri si baea bae suli nau lao kekeda laa Abu ka mamana naa. Ma sui ta, na waa nai kai fale nau, 'Alakwa nia Wane, 'i 'abana malimae gu ne kai ta'aa ka tasa fuana! Ma lelea sae waa nai ka nao si futa 'ua gu mai mone, ka diana.”

Na fanga saulafi laa nia Aofia

(Matiu 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Koren 11:23-25)

²² Ma si kada nai kera fanga naa, sa Disas ka samo mai uri fa beret nai ka tangoa God, sui ka niia naa. 'Uri nai sui nia ka faa kau fua toa kwairooi nia ki, ka bae 'urii, “Ngalia molu ka 'ania. Noniku naa ne.”

²³ Sui lau guu, nia ka samo mai uri mae waen ni kuufi lana nai ka tangoa God, sui ka faa kau fuada. Ma kera sui guu daka kuu ai.

²⁴ Nia ka bae 'urii, “Na 'abuku naa ne, ne igwa fua toaa 'oro ki sui, ma ka igwa uri faangasi lana alangaia God.✧

✧ 14:24 Dioromaea 31:31

25 Ku faarongo mamana 'ani kamolu, 'ita 'i tari'ina ka oli 'alaa, tara nau kusi kuufia lau waen nee lelea ka dao naa 'afa dani nau kwai kuufia lau lao 'initoaa God."

26 Kera daka nguulia tii fa nguu 'i seeri lelea ka sui, kera daka lea naa uri fa uo bae 'i 'Olif.*

Sa Bita kai tofea sa Disas

(Matiu 26:31-35; Luk 22:31-34; Dion 13:36-38)

27 Sa Disas 'e bae lau gu fuada ka 'urii, "Kamolu tara molu kai tafi faasi nau ka sui guu. Suli na kekeda laa Abu 'e saea sui naa ka 'urii, 'Nau kwai kwaea waa ni sua lae suli sifsif ki, ma sifsif ki kera kai tagala kwailiu.' ✧

28 "Sui boroi 'ana ka 'uri nai, 'i burina nau kwai tatae fasi maea, nau kwai lea 'i nao kwai maasi kamolu 'i Galilii."

29 Ma sa Bita 'e luu nia ka 'urii, "Lelea toa nee daka tafi tiifau boroi 'ada faasi 'oe, nau gu ne 'afitai 'asia naa ku tafi faasi 'oe!"

30 Ma sa Disas ka bae 'urii fuana, "Nau ku saea fuamu waa nau. Lao fa rodo ne 'i tari'ina 'ua gu ne, ni 'oe tara 'oko tofe nau 'ana olu si kada fatai, sui karai ruana kafi 'ai."

31 Ma sa Bita ka bae susuala ka 'urii, "Nau lelea daka saumaeli nau boroi fai 'oe, 'afitai nau ku tofe 'oe wala!"

Ma ni kera daka saea sui guu tii si doo nai.

Sa Disas 'e foa 'i Getsamani

(Matiu 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 'Uri nai sui, sa Disas fainia toa kwairooi nia ki, daka lea naa uri tii si kula satana 'i Getsamani.

* 14:26 Uo 'i 'Olif: Na uo ne, na 'ai ne kera saea 'ana 'Olif ki 'oro 'asia naa 'ana. ✧ 14:27 Sakaraea 13:7

Dao 'i seeri, sa Disas ka bae 'urii fuada, “Kamolu too 'amolua 'i seki. Nau kwai foa 'akua nai.”

³³ Sui nia ka talaia sa Bita, sa Demes, ma sa Dion daka lea fainia. Ma na liodila lae fainia isifufuli lae baita 'asia naa ka toli na faafi nia.

³⁴ Ma nia ka bae 'urii fuada, “Nau, na liodila lae fainia isifufuli lae baita 'asia naa 'e toli faafi nau. Kamolu too 'i seki, molu ka folo.”

³⁵ Nia lea kau nao si tau 'asia gu faasi kera, ka booruru na 'i saegano. Nia ka foa naa uri sae lea 'e walude gwana, nia ka nao si liu lau laona fii lae baita nai.

³⁶ Ma nia ka foa ka bae 'urii, “Maa 'ae, 'oe nao tasi doo si 'afitai fuamu. 'Idua 'amu fii lae nee faasi nau wala, uri nao kusi liu lau 'i laona. Sui boroi 'ana, doo ki ka fuli 'ana sulii doori lamu. Nao lau sulii doori laku.”

³⁷ Sui nia oli mai 'e dao siana olu waa kwairooi nia baki, kera daka maleu 'ada. Ma nia ka bae 'urii fua sa Bita, “Saemon 'ae, 'utaa ne 'oko maleu gwamu wala? Bobola fainia sae ta tii si kada rodo tu'uu boroi 'oko folo mone 'amu ai.”

³⁸ Sui nia ka bae 'urii fuada, “Kamolu folo 'ana foa lae, uri ka nao molu si 'asi kamolu lau laona ilitooe. Na mangoewane 'e dooria gwana si doo diane, ma sui ta noniwane ne makeso 'asia naa.”

³⁹ 'Uri nai sui, nia ka faasi kera, lea ka foa lau gwana, ka saea lau guu tii si baea bae.

⁴⁰ Sui nia oli mai ka dao lau gu siada. Ma kera daka maleu 'ua gwada, sulii maada ki mamaleua 'asia naa. Kera daka ulafusia naa sae lana ta doo fuana.

⁴¹ Oluna si kada nia oli mai ka dao lau gu siada, nia ka bae 'urii fuada, “Kamolu too molu ka maleu na 'amolua 'ua nee? Nia bobola na nai. Si kada bae

dao gu nai. Suai fasi, nau 'Alakwa nia Wane, kera fale nau naa 'i 'abana toa ta'aa ki nai.

⁴² Molu tatae kolu lea naa. Waa bae fua fale laku 'i 'abana malimae ki ne dao naa nee!”

Kera daua naa sa Disas

(Matiu 26:47-56; Luk 22:47-53; Dion 18:3-12)

⁴³ Si kada sa Disas kai bae gwana 'uri nai, sa Diudas, waa bae gwana 'ana akwala ma roo waa kwairooi nia ki, ka dao na mai fainia toa 'oro nai. Na waa baita ni foa ki, waa toolangaidoo ki, ma waa gwaungai ki ne fale kera daka lea mai. Ma toa nai daka dao sui gu mai fainia 'ile ki ma kile ni firu ki 'abada.

⁴⁴ Ma sa Diudas, waa nai kai fale sa Disas fuada, ka faarongo kera sui na mai 'ana si mamalafooa ni lio lae uria, ka bae mai 'urii fuada, “Lelea waa molu suai nau ku nonoia,† waa nai kamolu dooria naa nai. Kada molu suai 'uri nai, molu ka dau nia molu ka talaia naa.”

⁴⁵ Aia, kada kera dao guu, sa Diudas ka fali kau sia sa Disas ka bae na 'urii, “Nee Waa Toolangaidoo!” Ma ka nonoia naa.

⁴⁶ Toa bae daka daua na sa Disas, ma daka karo nia naa.

⁴⁷ Ma si kada nai guu, tii waa 'ana waa da uu karangi 'i seeri ki, 'e lafua 'ila nia ka kwaea naa 'ana waa 'e rao fua waa foa ni gwau, ka siki muusia guu alingana sa wala nai.

⁴⁸ Sa Disas ka ledi 'urii 'ana toa bae, “Nee rowaa, nau ta waa ku talai garo 'ana toae fua taga lae 'ana

† **14:44** Lea na birangaa 'ana Diu ki, na kwai nonoi lae faatainia kwaimanie ma sae 'initoa lae 'ana na toolangaidoo faasia na waa kwairooi nia. Nia bobola fainia na waa kwairooi ka bae diana na toolangaidoo nia 'ana nonoi lana 'abana.

fera nee 'oto ne? Nia ne molu ka lae mai uri dau laku 'urii fainia 'ile ki ma kile ni firu ki nee?

⁴⁹ Nau tee bae saku toolangaidoo mai fuamolou ka tau naa lao Beukaua loko, ma sui ka nao molu si dau nau guu. Ma sui ta, si doo ne kamolu ilia nee nia fuli 'ana 'urii, uri si baea bae lao kekeda laa Abu ka mamana.”

⁵⁰ 'Uri nai guu, toa kwairooi nia bae tiifau kera daka tafi na faasi nia.

⁵¹ Ma tii fa waa kafi daraa nai 'e kwairooi mai 'ana sa Disas 'e nii lau gu 'i seeri, ka ofi gwana 'ana si maku folo. Aia, si kada kera daua guu sa Disas 'uri nai,

⁵² sa wala nai tona 'e tafi guu si maku nia ka luke, nia ka tafi dadara na 'ana faasia.

Sa Disas nia uu naa 'i naofana toa gwaungai ki (Matiu 26:57-68; Luk 22:54-55,63-71; Dion 18:13-14,19-24)

⁵³ Kera ka talai naa sa Disas uri beu nia waa foa ni gwau. Ma waa baita ni foa ki, toa gwaungai ki fainia toa toolangaidoo ki 'ana taki, kera daka koni sui na 'i seeri.

⁵⁴ Ma sa Bita nia 'isi tau kau 'i buri lelea kau ka ruu lau guu laona lalo nai 'ana beu nai waa foa ni gwau. Nia gwagwari ka sara 'ana noni era nai 'i seeri fainia toa da fofolo ki.

⁵⁵ Na waa baita ni foa nai ki fai na gwaungaia ki tiifau naa, kera daka sasi naa uri dao lae tona tasi doo ne sa Disas ilia ka garo uri kera daka saumaeli nia na faafia, ma sui ka nao guu.

⁵⁶ Ma toa 'oro kera daka ilitoi suke lae faafia sa Disas, ma sui doo da saea ki ka nao si tio guu 'ana tii tio laa.

⁵⁷ Sui tai waa kera tatae lau guu, daka tako 'ana si ununua nai daka bae 'urii,

⁵⁸ “Kameli, si doo meli rongo nia tala saea 'e 'urii, ‘Nau kwai okosia Beukaua nee wane gwana saungainia nee, sui nau kwai saungainia ta Beukaua lau guu, ne nao lau doo wane gwana saungainia, lao ta olu fa sato gwana.’ ”

⁵⁹ Ma sui kera boroi, si tala baea nai da tatae mai fainia ka 'oroa lau guu ka nao si alu lau guu tii si doo.

⁶⁰ Ma na waa foa ni gwau nai tatae ka uu naa 'i maana konia nai ka ledia sa Disas ka 'urii, “Nee wala, 'oe nao 'osi too gu 'ana tasi doo ni sae lana suli doo nai ki da saea suli 'oe nai?”

⁶¹ Ma sui sa Disas ka taaro gwana, ka nao si luua guu. Na waa foa ni gwau nai ka ledia lau ka 'urii, “Nee wala, 'oe nee na Kraes bae 'Alakwa nia God naa nee?”

⁶² Sa Disas 'e luu nia ka bae 'urii, “Tuka, nau naa ne. Ma ni 'oe nee tara 'oe suaku, 'Alakwa nia Wane, si kada nau kwai gooru 'i bali aolo nia God ne rigita tasa, uri 'inito lae, ma si kada nau kwai dao mai lao tofungana dasa loo ki mamangaa.”

⁶³ Na waa foa ni gwau nai, rakena ngengeela liu ka karia gwana maku tikwa bae nia ofi ai. Nia ka bae na 'urii, “Tee lau ne kolu sasi fai talai lana mai waa ki uri bae lae lau suli sa wala nee?”

⁶⁴ Tee kamolu rongo gwamolu nia tala faabolatainia fai God nai! Kamolu manata 'utaa?”

Ma kera sui guu konia nai daka saea nia garo naa, ma ka bobola na fainia daka saungia ka mae naa.

⁶⁵ Ma tai waa 'ada daka safalia naa ngisufi lana sa Disas. Kera daka karo suusia maana ma daka fidali nia naa. Ma daka bae na 'urii fuana, “O bae ni brofet laa fasi mai fuameli!” Ma toa ni fofolo nai daka talaia kau daka dau na 'ana kwae lana.

*Sa Bita 'e tofea naa sa Disas
(Matiu 26:69-75; Luk 22:56-62; Dion 18:15-18,25-27)*

⁶⁶ Si kada sa Bita 'e nii gwana lao lalo fuu 'i saegano, ta tii saari 'ana saari nai ki da rao lao luma waa foa ni gwau ka liu kau siana.

⁶⁷ Ma si kada 'e suana sa Bita 'e sara 'ana noni ere, nia ka bubu ngasi 'ani nia ka bae 'urii, “Oe waa bae 'o kwairooi lau gu mai fai sa Disas waa loko 'i Naasaret nee!”

⁶⁸ Ma sa Bita ka tofe ka bae 'urii, “Nau ku ulafusia waa nai. Dodoloa guu ku saitomana doo ne 'oe bae sulia nai.” Nia bae 'uri nai sui, nia ka ruu kau ka 'iia naa tafaa nai 'ana maesakaa nai lea na uri maa.

⁶⁹ Ma si kada na saari bae 'e suana lau gu 'i seeri, nia ka bae 'urii fua toa da uu 'i seeri ki, “Sa wala nee ta waa lau gu 'ada ne!”

⁷⁰ Ma sa Bita ruana ka tofe lau guu 'i seeri.

Ma nao si tau lau gu, toa nai da uu karangi lau gu 'i seeri daka bae 'urii fua sa Bita, “Nia mamana 'asia naa, 'oe ta waa lau gu 'ada ne! Tee 'oe waa fasi bali lolofaa loo 'i Galilii lau gu nee.”

⁷¹ Sui sa Bita ka tofe ni maea ka 'urii, “Nau dodoloa mai 'ana God ku suke kamolu ne! Nau ku ulafusia waa ne molu kai bae sulia nee!”

⁷² Si kada nai 'ua guu, karai ruana ka 'ai naa. Ma sa Bita ka manata toi si baea bae sa Disas 'e saea mai fuana ka 'urii bae, “Tara 'oe 'amu olu fa tofe laku sui fatai karai ruana kafi 'ai.” Ma si kada sa Bita 'e manata toi si doo nai, nia ka angi lelea ka igigele guu.

15

*Kera talaia naa sa Disas siana sa Baelat
(Matiu 27:1-2,11-16; Luk 23:1-5,13-25; Dion
18:28–19:16)*

¹ 'I 'uubongi maakafukafua, na gwaungaia baki tiifau, 'ana waa baita ni foa ki, waa gwaungai ki, ma waa ni toolangaidoo ki 'ana taki, kera daka alu tii manataa sui naa suli si doo dai ilia 'ana sa Disas. Sa Disas, kera da karoa sui daka talaia na kau uri fale lana 'i 'abana sa Baelat.

² Sa Baelat ka ledi na 'urii 'ani nia, “Nee wala, 'oe naa ne waa 'inito kera toaa nee Diu?”

Sa Disas 'e luu nia ka 'urii, “Iuka, ma nia naa na 'oe saea nai.”

³ Na waa baita ni foa ki daka saea naa sa Disas nia fulia mai si garo laa 'oro.

⁴ Ma sa Baelat ka ledia lau ka 'urii, “Nee wala, 'oe tara tee ne 'oko saea suli doo 'oro nai ki da saea 'oe ilia ka garo nai?”

⁵ Sa Disas ka nao si bae guu, ma sa Baelat ka kwele lau gwana.

⁶ Aia, si doo lea toae gania sa Baelat ma nia kai ilia walude otofana kada 'ana Fangatasae nai ne, luke lana ta waa 'ana waa da too lao lookafo ki.

⁷ Tii waa nai satana sa Baarabas ne nii lao lookafo otofana si kada nai. Waa nai nia waa sauwane suli 'e nii lao omee nai kera da firu uri taga lae 'ana 'initoaa 'i Rom.

⁸ 'Uri nai na konia baita nai daka ledia naa sa Baelat uri ka lukea mai ta tii waa fasi lao lookafo uri ka lea suli si birangaa nai.

⁹ Ma sa Baelat ka ledi kera ka 'urii, “Aia, kamolu dooria nau ku lukea kau waa 'inito nee toaa Diu ki fuamolu nai?”

10 Sa Baelat nia bae 'uri nai suli 'e saitomana gwana kera waa baita ni foa ki da talaia mai sa Disas siana, suli manata lada ta'aa fua sa Disas.

11 Ma sui boroi 'ana, waa baita ni foa ki kera daka bae alingana naa toaa nai, uri daka ledia sa Baelat uri luke lana mai sa Baarabas fuada.

12 Ma sa Baelat ka ledi 'urii lau 'ana figua nai, “Sui ma tee 'ana ne nau kwai ilia 'ana waa ne kamolu saea 'ana waa 'inito Diu ki nee?”

13 Ma kera daka 'ai daka 'urii, “Foto faafi nia 'ana 'airarafolo!”

14 Sa Baelat ka ledi kera lau ka 'urii, “Tee ne nia ilia ka garo?”

Ma kera daka 'ai baita tasa lau, daka 'urii, “Foto faafi nia 'ana 'airarafolo!”

15 Ma sa Baelat ka lukea naa sa Baarabas fuada, suli 'e dooria kai faaelea manata lana toaa nai. Sui, sa Baelat ka falea naa sa Disas uri daka nangasia, ma uri daka foto faafi nia naa 'ana 'airarafolo.

*Toa ni omee ki da faa malaowanea sa Disas
(Matiu 27:27-31; Dion 19:2-3)*

16 Na toa ni omee ki kera daka talaia na kau sa Disas laona lalo nai 'ana luma baita sa Baelat, ma kera daka karumainia mai toa ni omee nai ki tiifau.

17 Kera daka faa ruufia naa sa Disas 'ana maku gogosala tikwa nai, sui daka 'e'erea tii 'eeregwaau 'ana 'oko kwakware daka alu 'i gwauna.

18 Sui kera daka 'onionga 'ada 'ani nia daka saea kera faabaita nia daka bae 'ada 'urii, “Ele 'asia naa fuamu, 'oe waa 'inito kera toaa Diu!”

19 Sui daka kidia gwauna 'ana si 'ai, daka ngisufi nia, daka booruru 'i maa 'aena daka 'onionga 'ada 'ani nia daka saea kera faa'inito nia.

²⁰ Si kada kera da saso gwada 'ani nia 'uri nai lelea ka sui naa, kera daka tangasua lau gwada maku gogosala tikwa bae faasi nia. Sui daka faa ruufia lau gwada 'ana maku nia ki 'ua guu. 'Uri nai sui, kera daka talaia naa uri foto lae faafi nia 'ana 'airarafolo.

*Kada kera foto faafia sa Disas 'ana 'airarafolo
(Matiu 27:32-44; Luk 23:26-43; Dion 19:17-27)*

²¹ Ma si kada kera da lea kau suli taale, kera daka dao tona tii waa nai satana sa Saemon fasi maefera 'i Saerin. Sa Saemon nia maa sa 'Aleksanda fai sa Rufus. Sa Saemon 'e too mai 'ana ta kula ka lea mai uri Durusalem ka liu lau gwana siada 'i seeri. Ma na toa ni omee nai ki daka suumainia naa uri nia ka ngali 'airarafolo sa Disas faasi nia.

²² Kera daka talaia na kau sa Disas uri tii si kula satana 'i Golgota, toolangai lana, “Kula 'ana Lelete.”

²³ Ma kera daka faa waen nai da dolaa fai suluna doo nai satana na “Miira,” fua faagwari lana fii lae, ma sui sa Disas ka nao si kuufia guu.

²⁴ Sui kera daka foto na faafi nia 'ana 'airarafolo. Ma kera daka tolingia maku nia ki fuada kwailiu. Ma kera daka saso 'ana tii doo mala dais nai uri daka tolingia maku nia ki fuada kwailiu.

²⁵ Dao 'ana sikwana kada sato 'i 'uubongi, kera daka foto na faafi nia 'ana 'airarafolo.

²⁶ Ma kera daka kedaa tii si kekeda laa daka alu 'i gwauna 'airarafolo nai uri ka faatainia doo ne kera da keto nia fainia. Si kekeda laa nai ka bae 'urii, “Sa wala nee nia na waa 'inito kera toaa Diu.”

²⁷⁻²⁸ Ma kera daka foto faafia roo waa da beli ki 'ana ta roo 'airarafolo ki 'i seeri fainia sa Disas. Ta

'airarafolo ne ta waa taru ai ka nii bali aolo, ta doo bali maui.

²⁹ Ma na toaa da liu ki suli taala nai, kera da suana doo nai daka tataigwau ma daka saea doo ta'aa ki fua sa Disas, ma daka bae 'urii, “Wala 'ae! 'Oe bae 'o saea okosi lana Beukaua loko, ma sui 'oko saungainia gwamu suli olu fa sato ki bae!

³⁰ 'O faamauri 'oe fasi tala'amu wala! 'Oe koso, 'amu fasi 'airarafolo nai!”

³¹ Ma na waa baita ni foa ki fainia waa toolangaidoo ki 'ana taki, kera daka saea lau guu tii si doo nai. Ma kera daka bae 'onionga 'ada 'ana sa Disas, daka bae 'ada 'urii fuada kwailiu, “Toaa 'e'ete ki gwana bae nia faamauri kera ki, sui ma faamauri lana 'i tala'ana, nia nao si bobola gu fai ili lana!

³² Aia, alu nia Kraes, na Waa 'inito kera toaa Diu, nia koso 'ana faasia 'airarafolo loko uri kolu ka faamamane nia!”

Ma roo waa baki da foto faafi keerua lau guu 'ana 'airarafolo ki fai sa Disas, daru ka saea lau gu doo ta'aa 'oro ki fua sa Disas.

Kada sa Disas mae naa

(Matiu 27:45-56; Luk 23:44-49; Dion 19:28-30)

³³ Na rorodoa lae ka dau na faafia fera nai tiifau, 'ita lao tofungana sato lelea ka dao lao oluna kada sato 'i saulafi naa.

³⁴ Dao lao oluna kada sato 'i saulafi naa, sa Disas nia ka 'ai baita ka bae 'urii, “*Eloi, Eloi, lama sabaktani?*” Toolangainia, “God nau 'ae, God nau 'ae, 'utaa ne 'oko lukasi nau naa?”

³⁵ Si kada toaa da uu 'i seeri ki da rongo nia bae 'uri nai, kera daka bae 'ada 'urii, “O, nia 'ai uri sa 'Ilaeja nai!”

³⁶ 'Uri nai guu, tii waa 'ada ka lae kau ka taufia mai tii sii doo lumulumua nai laona waen lifoo nai, sui ka alua gwauna saga 'ai nai ka faa kau uri maa ngiduna sa Disas uri nia ka notofia. Sui waa nai ka bae 'urii, “Kolu lio 'akolu fuana, alamia tara sa 'Ilaeja kai lea mai uri tangasu lana 'i saegano fasi 'airarafolo loko 'oto loko!”

³⁷ Sui, sa Disas ka 'ai baita naa, sui na mangona ka liu naa.

³⁸ Ma na maku baita bae kera daurangainia ka suusia kau kada kula abu nai laona Beukaua bae, nia ka kari 'ita mai gwauna 'i langilelea mai ka dao gu 'i saegano.

³⁹ Ma tii waa baita ni omee nia ka uu gwana 'i seeri karangia 'airarafolo nai sa Disas nii ai. Si kada nia rongoa 'ai lana nai sa Disas, ma ka bubungia kwai mae laa nai nia mae ai, nia ka bae 'urii, “'E mamana 'asia naa, sa wala nee, nia 'Alakwa God mamana naa ne!”

⁴⁰ Na bara wela keni bae daka uu tau gwada kau 'i seeri, daka bubungia gwada kau doo nai ki da fuli nai. Tai ai 'ani kera naa ne, ni Meri ai fasi maefera 'i Magdala, ni Meri gaa sa Diosis fainia sa Demes waa kafi baita bae gwana, ma ni Salome.

⁴¹ Bara wela keni nai da lea kwaimani lau gu mai fai sa Disas, 'ita mai Galilii ka lea mai, ma daka 'abaru mai 'ana sa Disas. Ma tai wela keni 'oro lau guu ne kera lea kwaimani mai fainia uri Durusalem, daka nii lau gu 'i seeri.

Kada kera alua sa Disas lao kilu gwau

(Matiu 27:57-61; Luk 23:50-56; Dion 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Dao naa 'i saulafi, sa Diosef waa nai fasi maefera 'i 'Arimatea, nia ka lea mai ka dao. Sa Diosef nia ta waa gwaungai lau guu 'ana toaa ne

da too 'ana tii si manatae doo uri kwaimaakwali lae maasia 'initoaa God. Nia ka lea noniraa kau siana sa Baelat ka gani nia uri nonina sa Disas, sulif dani nai fa dani 'ana ade akau lae maasia Sabat.

⁴⁴ Ma si kada nia faarongoa sa Baelat ne sa Disas 'e mae naa, sa Baelat ka kwele lau gwana. 'Uri nai, nia ka 'ailia mai waa baita ni omee nai, ka ledia uri ka dao toi diana ai lea sa Disas nia mae mamana naa.

⁴⁵ Ma si kada sa Baelat 'e rongo 'isi ai siana waa baita ni omee nai, ne sa Disas 'e mae mamana naa, nia ka faolomainia sa Diosef uri ka ngalia nonina sa Disas.

⁴⁶ 'Uri nai, sa Diosef ka folia tai maku kwakwaoa ki sui ka lafua mai nonina sa Disas 'i saegano, ka 'afua naa 'ana maku nai ki, sui nia ngali ka alua naa laona likwafau baita garu lana nai. Sui sa Diosef ka gelua mai reba fau baita nai ka bilakia naa 'ana likwafau nai.

⁴⁷ Ma ni Meri ai nai fasi Magdala fainia ruana Meri nai gaa sa Diosis, keerua daru ka suai gwadarua si kula nai kera da saufinia sa Disas ai.

16

Sa Disas, nia tatae fasi maea

(Matiu 28:1-8; Luk 24:1-12; Dion 20:1-10)

¹ I burina naa Sabat, ni Meri ai nai fasi Magdala, ni Meri nai gaa sa Demes ma ni Salome, kera lea daka folia naa doo moko diana ki fua alu lana faafia nonina sa Disas.

² Aia, 'i 'uubongi maakafukafua 'afa sato to-tonao 'ana wiiki si kada na sato 'e nao si tae 'ua mai, kera daka lea naa uri maana likwafau ni alu wane bae.

³ Si kada kera lea kau, kera daka ledi kera kwailiu daka bae 'urii, “Tii naa ne tara ka 'idua reba fau bae fasi maana likwafau loko nee?”

⁴ Ma sui, si kada kera dao daka lilio 'alaa kau, kera daka suana reba fau talingai bae da gelua ka tio 'e'ete na kau fasi maana likwafau bae.

⁵ Ma si kada kera da ruu kau lao likwafau baita nai, kera daka suana tii waa kafi baita nai 'e ruufia maku kwakwaoa nai, ma ka gooru gwana 'i bali aolo lao likwafau nai. Ma kera daka mau 'asia naa.

⁶ Ma nia ka bae 'urii, “Nao molu si mau lau. Nau ku saitomana kamolu molu nani gwamolu uri sa Disas waa bae 'i Naasaret, bae kera foto faafi nia 'ana 'airarafolo na. Nia 'e tatae naa faasia maea, ka nao si nii na 'i seeki bae! Molu suai 'amolu si kula bae kera alu nia ka tio gu ai ne!

⁷ Molu lea naa sia sa Bitā fai toa kwairooi nia baki, molu ka bae 'urii fuada, ‘Sa Disas nia lea na kau 'i nao uri ka maakwali kamolu 'i Galilii. Tara kamolu kai suana 'i seeri, 'uri bae nia saea mai fuamolu bae.’”

⁸ Ma na bara wela keni nai da tona daka lelebe daka ruu na 'i maa, ma daka tafi na fasi likwafau ni alu wane nai. Kera ka nao dasi faarongoa lau ta waa, suli da mau 'asia naa.

Si kada sa Disas lea faatai mai ni Meri bae fasi 'i Magdala ka suana

(Matu 28:9-10; Dion 20:11-18)

⁹ Si kada nai sa Disas 'e tatae fasi maea, 'i 'uubongi maakafukafua 'afa sato totoonao bae 'ana wiiki, ni Meri nai fasi Magdala 'ana ne sa Disas safali dao faatai mai ma nia ka suana. Ni Meri nai fasi Magdala, sa Disas 'e taria mai fiu anoedoo ta'aa ki faasi nia 'i nao.

¹⁰ Ma ni Meri nai lea ka dao siana toa kwairooi baki sa Disas 'ana si kada nai kera da too 'ua gwada 'ana liodila lae 'i burina ma angisi lana sa Disas. Ma ni Meri lea ka faarongo kera.

¹¹ Ma si kada nai, kera daka rongo sulia sa Disas 'e tatae naa faasi maea ma ni Meri ka suana sui na mai. Sui boro'i 'ana, kera nao dasi faamamanea guu.

Si kada sa Disas lea faatai mai roo waa kwairooi nia ki daru ka suana
(Matiu 28:16-20; Luk 24:13-49; Dion 20:19-23; Aks 1:6-8)

¹² Sui, 'i burina lau guu, sa Disas ka dao faatai mai sia ta roo waa 'ana toa kwairooi nia baki daru ka suana lau guu. Ma keerua daru ka lio lalafusi nia 'ana si kada keerua daru lea kau suli tala nai ma daru ka dao tona.

¹³ Roo waa nai ki keerua oli mai dao daru ka faarongo ai siana toa kwairooi nai ki tiifau. Sui boro'i 'ana kera nao dasi faamamanea guu.

Si kada sa Disas lea faatai mai akwala ma tii waa sarenga kwairooi nia ki daka suana

¹⁴ Sui, 'i burina lau guu, sa Disas ka dao faatai mai siana akwala ma tii waa sarenga kwairooi nia ki, kada kera fanga 'ada. Ma nia ka ngatafi kera faafia abu faamamane laa kera nai, nia ilia ma manata lada ka sadi, ma ka nao dasi faamamanea bae lana toaa baki da suana mai burina nia tatae naa faasia maea.

¹⁵ Ma nia ka bae 'urii fuada, "Molu lea 'ana kule ki sui guu lao fera ne 'i saegano molu ka faarongo talo 'ana Faarongoa Diana nee fua toae neki sui guu.

¹⁶ Ma tii boroi 'ana ne nia 'e faamamanea ma ka siuabu, God kai faamauri nia. Ma tii boroi 'ana nia nao si faamamanea na Faarongoa Diana nai, God kai falea kwakwaea fuana.

¹⁷ Ma na toaa ne kera faamamanea na Faarongoa Diana nai, kera da kai fulia doo kwaibalatana 'urii ki: Kera da kai taria anoedoo ta'aa ki 'ana sataku, ma ni kera da kai bae 'ana baea falu ki.

¹⁸ Ma kera da tala'ana da kai rao gwada uri baekwa 'a'ale ki, ma si kada kera kuufia boroi doo bubulo ki, nia si bulo maeli kera guu. Kera dai alua 'abada faafia toaa matai ki, ma kera daka 'akwaa.”

Sa Disas, nia raa na uri salo
(Luk 24:50-53; 'Aks 1:9-11)

¹⁹ Si kada sa Disas na Aofia nia bae fai kera lelea ka sui nia raa ka lea naa uri fera 'i salo, ma ka gooru naa 'i bali aolo nia God 'ana 'initoaa.

²⁰ Sui guu, toa kwairooi nia baki kera lea daka faarongo tatalo naa 'ana Faarongoa Diana bae 'ana kula ki sui gwana. Ma na Aofia ka rao na fai kera, ma ka faatainia naa mamana lana bae lana 'ana kada doo kwaibalatana ki fuli.

Na Alangaia Falu 'ana Baea 'i Baegu
The New Testament in the Baeggu language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Baegu

copyright © 2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Baegu (Baeggu)

Translation by: SITAG

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-11-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 13 Dec 2023

6c9f5b54-40e4-515c-9ffc-f424e1ec7c96